

De Store Hedda

ved Kim Lembek og Rolf Stavneim

GYLDENDAL

Snorri Sturluson

EDDA

På dansk ved

Kim Lembek og Rolf Stavnem

INDLEDNING, NOTER OG KOMMENTARER
VED ROLF STAVNEM

GYLDENDAL

FORTALE

En almægtig Gud skabte himmel og jord og alle de ting, som følger med dem, og til sidst to mennesker, Adam og Eva, som alle slægter nedstammer fra, og deres efterkommere mangfoldiggjordes og spredtes over hele jorden. Men som tiden gik, opsplittedes menneskeheden: Nogle var gode og rettroende, men mange flere faldt for verdens fristelser og vanrøgtede Guds bud, og derfor druknede Gud verden og alle jordens skabninger i en oversvømmelse, undtagen dem, som var i arken med Noa. Efter Noas flodbølge levede der otte mennesker, som beboede jorden, og fra dem nedstammede der slægter, og så skete der det samme som før, at da verden blev befolket og bebygget, begyndte størstedelen af menneskeheden at elske begæret efter rigdom og ære og lod hånt om lydigheden over for Gud, og det gik så vidt, at de ikke ville nævne Guds navn. Men hvem skulle så fortælle deres sønner om Guds undere? Det kom dertil, at de glemte Guds navn, og de fleste steder i verden fandtes der ikke det menneske, som kendte til sin skaber. Men ikke desto mindre gav Gud dem jordiske gaver, rigdom og lykke, som de kunne nyde i verden. Han uddelte også visdom, så de forstod alle jordiske ting og alle de forskellige fænomener, man kunne se i luften og på jorden. De tænkte på og undrede sig over, hvordan det hang sammen, at jorden og dyrene og fuglene på nogle områder havde samme natur, selv om denne var udformet forskelligt. Gravede man på høje fjeldtoppe, var det jordens natur, at der piblede vand frem, og man behøvede ikke at grave længere ned til vandet end i dybe dale. Sådan er det også med dyr og fugle: Der er lige langt til blodet i hovedet og fødderne. Et andet kendetegn ved jorden er, at der hvert år vokser græs og blomster på jorden, og at alt falder og visner inden for samme år. Sådan er det også med dyr og fugle, at der vokser hår og fjer på dem, og det falder af hvert år. Det er et tredje kendetegn ved jorden, at når den brydes og der graves i den, så vokser der græs i den muld, som ligger øverst på jorden. De opfattede klipper og sten som levende skabningers tænder og knogler. Heraf udledte de så, at jorden på en eller anden måde var levende og havde liv, og de vidste, at den var utrolig gammel af alder og mægtig af natur. Den nærrede alle levende skabninger, og den tilegnede sig alt, der døde. Af den grund gav de den navn og førte deres slægter tilbage til den. Ligeledes fik de at vide

af deres gamle slægtninge, at efter at mange hundrede år var optalt, var jord, sol og himmellegemer de samme. Men himmellegemernes baner var forskellige; nogle havde en længere bane og andre en kortere. På den baggrund forestillede de sig, at der måtte være nogen, som styrede himmellegemerne og kunne indrette deres bane efter sin vilje, og at denne måtte være meget magtfuld og mægtig. Og de formodede, at han måtte have eksisteret før himmellegemerne, hvis han herskede over naturelementerne. Og de indså, at hvis han bestemte himmellegemernes bane, så måtte han også bestemme over solens skin og luftens dug og jordens afgrøder, som følger deraf, og ligeledes over luftens vind og dermed over havets storm. Men dengang vidste de ikke, hvor hans rige var. Af den grund troede de, at han bestemte over alle ting på jorden og i luften, over himmellegemerne og alle himlens, havets og vejrets forhold. Men for bedre at kunne fortælle om det eller fæstne det i erindringen enedes de om at navngive alle ting. Og denne tro har forandret sig på mange måder, efterhånden som folkeslagene spredtes og sprogene blev forskellige. De forstod dog alle ting med jordnær forstand, for den åndelige visdom var ikke blevet dem tildelt. Så de anså alle ting for at være dannet af et eller andet stof.

Verden var opdelt i tre kontinenter: Den del fra syd mod vest og frem til Middelhavet blev kaldt Afrika. Den sydlige del af det område er varm og afbrændt af solen. Den anden del fra vest og mod nord indtil havet kaldes Europa eller Ænea. Der er den nordlige del så kold, at der ikke vokser græs, og ingen kan bo der. Fra nord og over de østlige landsdele helt ned sydpå kaldes det Asien. Den del af verden er fuld af skønhed og pragt, og der er en rigdom af jordens afgrøder og guld og ædelstene. Der ligger også verdens midte. Og eftersom jorden der på alle måder er smukkere og bedre end andre steder, så var menneskene der også blevet hædret med større lykke, visdom og kraft, skønhed og alle slags evner.

Nær verdens midte blev der opført en bygning og beboelse, som er den prægtigste, der har eksisteret, og som blev kaldt Troja. Det kalder vi Tyrkiet. Dette sted var meget større end andre og på mange måder bygget med større kunsthåndværk af de midler og materialer, der var til rådighed. Der var der tolv kongedømmer og en overkonge, og til hvert kongedømme hørte der mange folkeslag. I den befæstede by var der tolv hovedsprog. Disse høvdinger var andre mennesker, der fandtes i verden, overlegne i alle menneskelige henseender.

En af kongerne der hed Munon eller Mennon. Han var gift med en datter af den øverste konge, Priamus; hun hed Troan. De havde en søn, som hed Tror. Ham kalder vi Tor. Han voksede op i Trakien hos den her-

tug, der hed Lorikus. Og da han var ti år, overtog han sin fars våben. Han var lige så smuk af udseende blandt andre mennesker, som når elfenben indlægges i egetræ. Hans hår er skønnere end guld. Da han var tolv år, havde han fuld styrke. Da løftede han ti bjørneskind op fra jorden på én gang, og da dræbte han sin plejefar Lorikus og hans kone Lora eller Glora og tilegnede sig riget Trakien. Det kalder vi Trudheim. Så rejste han vidt omkring og udforskede alle dele af verden og besejrede alene alle bersærker og kæmper og en af de største drager og mange dyr. I den nordlige del af verden mødte han en spåkvinde, som hed Sibyl, som vi kalder Sif, og giftede sig med hende. Sifs slægt er der ingen, der kender. Hun var smukkere end alle andre kvinder, og hendes hår var som guld. Deres søn var Loridi, som lignede sin far, hans søn var Einridi, hans søn Vingetor, hans søn Vingenir, hans søn Moda, hans søn Magi, hans søn Seskef, hans søn Bedvig, hans søn Athra, som vi kalder Annar, hans søn Itrman, hans søn Heremod, hans søn Skjaldun, som vi kalder Skjold, hans søn Biaf, som vi kalder Bjar, hans søn Jat, hans søn Gudolf, hans søn Finn, hans søn Frial-laf, som vi kalder Fridleif. Han havde en søn, der hed Voden; ham kalder vi Odin. Han var berømt for sin visdom og mange færdigheder. Hans kone hed Frigida, som vi kalder Frig. Odin kunne ligesom sin kone kunsten at spå, og af sin viden udledte han, at hans navn i den nordlige del af verden ville blive husket og æret meget længere end andre kongers navne. Af den grund ønskede han straks at forlade Tyrkiet, og han tog mange folk med sig, unge og gamle mennesker, mænd og kvinder, og han havde mange kostbare genstande med sig. Og ligegyldig hvilke landområder de kom igennem, blev de berømmet så meget, at de mere forekom at være lig guder end mennesker. Og deres rejse slutter først, da de når nordpå til det område, som nu kaldes Sachsen. Der opholdt Odin sig i lang tid og lægger store dele af landområdet under sig.

Der sætter Odin tre af sine sønner til at bevogte landet. En af dem hedder Vegdeg, han var en mægtig konge, som herskede over Østsachsen. Hans søn var Vitrgils, hans sønner var Vitta, Heingests far, og Sigar, far til Svebdeg, som vi kalder Svipdag. En anden søn af Odin hed Beldeg, som vi kalder Balder. Han fik det land, som nu hedder Westfalen. Hans søn var Brand, hans søn Friodigar, som vi kalder Frode, hans søn var Freovin, hans søn Wig, hans søn Gevis, som vi kalder Gavir. En tredje søn af Odin hedder Sigg, hans søn Rerir. Han og hans efterkommere herskede over det, der nu kaldes Frankrig, og derfra nedstammer den slægt, som kaldes vølsungerne. Fra alle tre nedstammer der mange og store slægter. Så begyndte Odin sin rejse nordpå og kom til et land, som de kaldte Reidgotaland, og

tilegnede sig alt, hvad han ønskede sig i det land. Disse områder overlod han til den søn, som hed Skjold. Hans søn hed Fridleif. Derfra nedstammer den slægt, som hedder skjoldungerne – det er de danske konger – og det, som dengang kaldtes Reidgotaland, hedder nu Jylland.

Derefter rejste han nordpå til det, som nu hedder Sverige. Der var der en konge, som hedder Gylfi, og da han hørte, at asiaterne, som blev kaldt aser, var på vej, rejste han dem i møde og tilbød Odin så megen magt i sit rige, som han selv ønskede. Og deres færd var så lykkebringende, at ligegyldigt hvilke lande de opholdt sig i, så var der fred og gode tider, og alle mente, at det skyldtes dem, for magtfulde mænd kunne se, at deres skønhed og forstand ikke lignede noget, de havde set hos andre mennesker. Odin fandt, at mulighederne i landet var gunstige, og valgte at bygge på det sted, som nu hedder Sigtuna. Han udpegede høvdinge, så det var ligesom forholdene i Troja, indsatte tolv ledere på stedet til at dømme efter landets love, og så ordnede han hele retssystemet, ligesom det havde været i Troja, og som tyrkerne kendte det.

Derefter rejste han mod nord, til det hav tog imod ham, som de mente lå uden om alle lande, og satte en søn til at herske over det rige, som nu kaldes Norge. Han hed Sæming, og sammen med jarler og andre fornemme mænd regner Norges konger deres slægt tilbage til ham, som det fortælles i Håleygjatal. Odin havde også en søn med sig, der hedder Yngvi, som var konge i Sverige, og fra ham nedstammer den slægt, som kaldes ynglingerne. Aserne tog sig hustruer i landet, og nogle fandt hustruer til deres sønner, og slægten blev talrig, og den spredtes ud over Sachsen og hele den nordlige del af verden, så deres, asiaternes, sprog blev modersmålet i alle disse landområder. Og fordi deres forfædres navne er skrevet ned, mener folk at kunne udlede, at disse navne har fulgt med dette sprog, og at aserne har bragt sproget med nordpå til denne del af verden, til Norge og til Sverige, til Danmark og til Sachsen. Men i England er der gamle navne på områder og steder, som man må opfatte som afledt af et andet sprog end dette.

GYLFIS BLÆNDVÆRK

1

Kong Gylfi herskede over de landområder, som nu hedder Sverige. Det fortælles om ham, at han som løn for at blive underholdt gav en omreisende kvinde det stykke land af sit rige, som fire okser kunne pløje op på en dag og en nat. Denne kvinde var af asernes slægt. Hendes navn var Gefion. Hun tog fire okser fra Jotunheim mod nord – de var hendes sønner med en jätte – og spændte dem for en plov. Og ploven skar så dybt og hårdt, at landet blev revet op, og dette land trak okserne vestpå og ud på havet og standsede først i et sund. Der lagde Gefion landet og gav det navn og kaldte det Sjælland. Og hvor landet var blevet løftet op, var der kommet en sø. Den kaldes nu Mälaren i Sverige. Og bugter i Mälaren svarer således til næs på Sjælland. Skjalden Brage den Gamle siger sådan her:

Glad drog Gefion fra
Gylfi frugtbart land, så
det danske land tiltog.
Dampede trækdyrene.
Og otte pandemåner¹
på oksernes fire hoveder
i front for ø-plyndringen
af engen den brede gik.²

2

Kong Gylfi var en klog og trolddomskyndig mand. Det undrede ham meget, at asefolket var så forstandigt, at alle ting gik efter deres vilje. Han tænkte, om det kunne stamme fra deres egen natur eller kunne skyldes de guddommelige magter, de ofrede til. Han tog af sted mod Asgård og rejste

1 Pandemåner = øjne.

2 Fra *Ragnarsdrapa*.

hemmeligt og forvandlede sig til en gammel mand og skjulte sig på denne måde. Men aserne var så meget klogere, for de havde magiske evner, og de så hans rejse, før han ankom, og modtog ham med synsbedrag. Og da han kom ind i befæstningen, så han en hal, der var så høj, at han knap kunne se hen over den. Dens tag var belagt med gyldne skjolde ligesom et spåntag. Således siger Thjødolf fra Hvine, at Valhal var belagt med skjolde:

De kloge krigere,
kastet blev der med sten,
lod Valhals birkebark³
blinke på ryggen.⁴

Gylfi fik øje på en mand i hallens dør. Han jonglerede med knive og havde syv i luften på én gang. Denne spurgte først om hans navn. Han sagde, han hed Gangleri, og at han var kommet ad hemmelige stier, og bad om at få overnatning og spurgte, hvem der ejede hallen. Manden svarede, at det gjorde deres konge.

„Og jeg kan vise vej, så du kan få ham at se. Så kan du selv spørge om hans navn.“

Og manden drejede rundt og gik foran ind i hallen. Gylfi fulgte efter, og straks lukkedes døren bag ham. Indenfor så han mange rum og mange mennesker, nogle dyrkede sport, andre drak, og andre igen havde våben og kæmpede. Da kiggede han sig omkring og fandt mange af de ting, han så, utrolige. Så sagde han:

Mangen en dør,
før man går ind,
grundigt skal granskes,
for usikkert er det,
hvor fjender sidder
i baghold på bænken.⁵

Han så tre højsæder, det ene oven over det andet, og i dem sad der tre mænd, én i hvert. Så spurgte han, hvad navnet på deres høvding var. Den, som førte ham ind, svarer, at den, der sad i det nederste højsæde, hedder Høj og var konge, og dernæst den, der hedder Jævnhøj, og øverst den, som

³ Valhals birkebark = skjolde.

⁴ Tilskrives i andre kilder Thorbjørn Hornklov.

⁵ Fra *Den højes tale*.

hedder Tredje. Så spørger Høj den besøgende, hvad hans ærinde ellers er, for mad og drikke tilkommer ham som alle andre i Højs hal. Han siger, at han først vil spørge, om der herinde er et klogt menneske. Høj siger, at han ikke kommer uskadt ud, medmindre han er den klogeste, og „stå frem, mens du spørger, sidde skal den, der beretter.“

3

Så tog Gangleri til orde:

„Hvem er den øverste og ældste af alle guder?“

Høj siger: „Han hedder Alfader på vores sprog, men i Det gamle Asgård havde han tolv navne. Et er Alfader, et andet Herran eller Herjan, et tredje er Nikar eller Hnikar, et fjerde er Nikuz eller Hnikud, et femte er Fjólnir, et sjette Oski, et syvende Omi, et ottende Biflidi eller Biflindi, et niende Svidar, et tiende Svidrir, et ellefte Vidrir, et tolvte Jalg eller Jalk.“

Så spørger Gangleri: „Hvor er den gud, og hvad er hans magt, og hvilke berømmelige bedrifter har han udført?“

Høj siger: „Han lever til alle tider og hersker over hele sit rige og bestemmer over alle store og små ting.“

Så taler Jævnhøj: „Han byggede himlen og jorden og luftrummet og alle deres bestanddele.“

Så talte Tredje: „Det største er, at han formede mennesket og gav det den sjæl, som skal leve og aldrig forgå, selv om kroppen rådner til muld eller brænder til aske. Og alle de mennesker, som har de rette sæder, skal leve og være sammen med ham på det sted, der hedder Gimle eller Vingolf, mens onde mennesker kommer til Hel og derfra i Niflhel, som er nede i den niende verden.“

Så siger Gangleri: „Hvad gjorde han, før himmel og jord blev dannet?“

Så svarer Høj: „Da var han sammen med rimtroidene.“

4

Gangleri sagde: „Hvad var begyndelsen? Eller hvordan startede det? Og hvad var der før?“

Høj svarer: „Sådan som det fortælles i Vølvens spådom:

Tidlig var tiden,
da intet var til.
Hverken strand eller sø
eller svale bølger.
Jord fandtes ikke
eller himmelhvælv,
kun Ginnungadybet,
men intet græs.“

Så taler Jævnhøj: „Mange tidsaldre før jorden blev skabt, blev Niflheim dannet, og i midten af den verden findes der en kilde, som hedder Hvergelmir, og derfra flyder floderne, som hedder således: Svøl, Guntra, Fjorm, Fimbultul, Slid og Hrid, Sylg og Ylg, Vid, Leipt; Gjøl er nærmest Hels gitterporte.“

Så taler Tredje: „Først fandtes der dog den verden i den sydlige halvdel, som hedder Muspel. Den er lys og hed. I den retning er der luer og flammer, og den del er også utilgængelig for dem, som er fremmede der og ikke er indfødte. Den, som holder vagt der ved landets ende, har navnet Surt. Han har et flammende sværd, og ved verdens undergang vil han drage rundt og hærge og besejre alle guderne og afbrænde hele verden med ild. Sådan fortælles der i Vølvens spådom:

Sydpå ses Surt
med træets skade.⁶
Skinner fra sværd
gudernes sol.
Fjeldtop ramler,
troldpak famler.
Hærmænd tramper Hels vej,
Og himlen kløves.“

5

Gangleri siger: „Hvordan var forholdene, før menneskeslægterne blev til og mennesket blev udbredt?“

Så taler Høj: „Da de floder, som kaldes Elivågar, var kommet så langt

⁶ Træets skade = ild.

fra udspringet, at den giftkolde strøm, som fulgte med, størknede ligesom den slagge, der løber fra ilden, blev den til is, og da denne is standsede og ikke bevægede sig, kølnedes den fugtighed, som udsprang af giftkulden, og frøs til rim, og rimen lagde sig lag på lag i hele Ginnungadyb.“

Så sagde Jævnhøj: „Den del af Ginnungadyb, som vendte mod nord, fyldtes af isens tyngde og vægt, og derinde var der fugt og vind. Men den sydlige del af Ginnungadyb klarede op i mødet med de gnister og gløder, der fløj fra Muspelsheim.“

Så talte Tredje: „Ligesom kulden og alt andet grusomt stammede fra Niflheim, således var det, som befandt sig i nærheden af Muspel, varmt og lyst, og Ginnungadyb var så mildt som vindstille luft. Og varmens vindpust mødtes med rimen, så den smeltede og dryppede, og med kraft fra den, som sendte varmen dertil, opstod der liv af de flydende dråber, og det blev til en menneskeskikkelse, og den blev kaldt Ymir. Men rimtroldene kalder ham Aurgelmir, og derfra stammer rimtroldenes slægter, som det fortælles i Vølvens spådom den korte:

Alle vølver stammer
fra Vidolf,
alle vise troldmænd
fra Vilmeid,
men sejdbærere
fra Svarthøfdi,
alle jætter
kommer fra Ymir.⁷

Og her siger jætten Vaftrudnir så

hvorfra Aurgelmir først
med jætters sønner
kom, den kloge jætte:

„Da fra Elivågar
edderdråber sprang,
hvoraf jætten var vokset.
Der går vores slægter
alle sammen tilbage.
Derfor er alt altid så grumt.“⁸

⁷ Strofen forekommer i *Hyndlas sang*, der antagelig bevarer yderligere nogle strofer fra et nu tabt *Vølvens spådom den korte*.

⁸ Fra *Vaftrudnirsmål*.

Så taler Gangleri: „Hvordan voksede slægterne derfra, og udviklede det sig sådan, at der blev flere mennesker, og tror du, at den, som du nu fortalte om, er en gud?“

Da svarer Høj: „Vi anerkender ham absolut ikke som en gud. Han og hele hans slægt var onde. Vi kalder dem rimtroidene. Og således fortælles det, at da han sov, begyndte han at svede. Da voksede der en mand og en kvinde ud under hans venstre arm, og hans ene ben fik en søn med det andet. Og derfra stammede der slægter. Det er rimtroidene. Den gamle rimtroid, ham kalder vi Ymir.“

6

Så taler Gangleri: „Hvor boede Ymir, og hvad levede han af?“

„Da rimmen dryppede, var koen, som hed Audhumla, det næste, der opstod, og fra dens patter løb der fire mælkefloder, og den gav Ymir føde.“

Så siger Gangleri: „Hvordan skaffede koen sig føde?“

Høj siger: „Den slikkede rimstenene, som var salte. Og den første dag, den slikkede stenene, kom der om aftenen mandshår frem fra stenen, den anden dag et mandshoved, den tredje dag var der en hel mand. Han bliver kaldt Buri. Han havde et smukt udseende og var stor og stærk. Han avlede en søn, der hed Bor. Han tog sig en kone, som hed Bestla, en datter af jætten Bøltorn, og de fik tre sønner. En hed Odin, en anden Vili, en tredje Ve. Og jeg tror på, at denne Odin med sine brødre må være den, der styrer himlen og jorden. Vi mener, at han må hedde sådan. Det hedder den største og mest fortræffelige mand, vi kender, og det kan I også godt lade ham hedde.“

7

Da taler Gangleri: „Hvordan kom de så ud af det med hinanden, og hvem var mægtigst?“

Da svarer Høj: „Bors sønner dræbte jætten Ymir. Og da han faldt, løb der så meget blod ud af hans sår, at de druknede hele rimtroidenes slægt i det bortset fra én, der undslap med sin husstand. Ham kalder jætterne Bergelmir. Han kom op på sit fartøj sammen med sin kone og var i sikkerhed der, og fra dem stammer rimtroidenes slægter, som det fortælles her:

Et utal af vintre
før jorden var til,
blev Bergelmir født.
Jeg som det første erindrer,
at jætten den vise
på langs blev lagt.“⁹

8

Da svarer Gangleri: „Hvad foretog Bors sønner sig så, hvis du tror, at de er guder?“

Høj siger: „Det er der ikke så lidt at fortælle om. De tog Ymir og flyttede ham ud midt i Ginnungadyb og skabte jorden af ham, og af hans blod havet og søerne. Jorden blev skabt af kødet og bjergene af knoglerne, sten og grus skabte de af tænder og kindtænder og af de knogler, som var knust.“

Da siger Jævnhøj: „Af det blod, som strømmede ud af hans sår og flød frit, skabte de det hav, som de omsluttede og holdt jorden sammen med, og havet lagde de i en ring uden om den, og for de fleste mennesker vil det nok forekomme at være en vanskelig sag at komme over det.“

Så siger Tredje: „De tog også hans hovedskal og skabte himlen af den og satte den op over jorden i fire hjørnespidser, og under hvert hjørne satte de en dværg. De hedder således: Østre, Vestre, Nordre og Søndre. Så tog de gløderne og de gnister, som fløj frit omkring og var blevet slynget ud af Muspelsheim, og satte dem midt på den mægtige himmel både foroven og forneden for at oplyse himmel og jord. De gav alle lysende himmelleger en plads, nogle på himlen, andre fløj frit omkring under himlen, men dog tildelte de dem en plads og fastsatte deres bane. Således fortælles der i gamle kilder, at nat og dag fra da af blev adskilt og årene talt, sådan som det siges i Vølvens spådom:

Solen vidste ikke,
hvor den sale havde.
Månen vidste ikke,
hvilken kraft den havde.
Stjernerne vidste ikke,
hvor de pladser havde.

⁹ Fra *Vaftrudnismål*.

Sådan var det, inden dette indtraf over jorden.“

Så siger Gangleri: „Det er store nyheder, jeg her hører. Det er et stor-slået værk og dygtigt udført. Hvordan så jorden ud?“

Da svarer Høj: „Yderst er den cirkelformet, og udenom ligger det dybe hav, og langs med det havs kyst gav de jætteslægterne land at leve i. Men længere inde på jorden lavede de en befæstning omkring verden mod jætternes fjendtlighed, og til den befæstning brugte de jætten Ymirs øjenvipper, og befæstningen kaldte de Midgård. De tog også hans hjerne og kastede den op i luften og skabte deraf skyerne, sådan som det fortælles her:

Af Ymirs kød
blev jorden skabt,
og af blodet bølgen,
klipper af knogler,
træer af hår,
og af hovedskallen himlen.

Og af hans vipper
lavede de venlige guder
Midgård til menneskesønner,
og af hans hjerne
alle de hårdhjertede
skyer skabtes.“¹⁰

9

Da siger Gangleri: „Jeg synes, de fik udrettet meget, da jord og himmel blev skabt, og sol og himmellegemer blev sat på deres plads og dag og nat adskilt – men hvor kom de mennesker fra, som bebor verden?“

Så svarer Høj: „Da Bors sønner gik langs med havets kyst, fandt de to træstammer, og de tog træstammerne op og dannede mennesker af dem. Den første gav ånde og liv, den anden bevidsthed og bevægelse, den tredje ansigt, sprog og hørelse og syn; de gav dem tøj og navne. Manden hed Ask og kvinden Embla, og derfra udviklede den menneskeslægt sig, som blev tildelt bebyggelsen neden for Midgård. Dernæst byggede de sig en

¹⁰ Fra *Grimmismål*.

befæstning i verdens midte, som kaldes Asgård. Den kalder vi Troja. Der boede guderne og deres slægter, og fra da af skete der mange begivenheder og ejendommeligheder både på jorden og i luften. Der er der et sted, som hedder Hlidskjalf, og når Odin satte sig dér i højsædet, kunne han se alle verdener og ethvert menneskes gøremål og forstod alle de ting, han så. Hans kone hed Frig, Fjörgvins datter, og fra deres slægt stammer de efterkommere, som vi kalder asernes slægter, som har beboet Det gamle Asgård og de riger, der ligger op til, og hele slægten er guddommelig. Og eftersom han er far til alle guderne og mennesker og alt det, som blev fuldendt af ham og hans kraft, kan han kaldes Alfader. Jorden var hans datter og kone. Af hende skabte han den første søn, og det er Asator. Han var fuld af kraft og styrke. Derfor besejrer han alle levende væsner.

10

Nørfi eller Narfi hed en jätte, der boede i Jotunheim. Han havde en datter, der hed Nat. Hun var sort og mørk som sine forfædre. Hun var gift med en mand, som hed Naglfari. Deres søn hed Aud. Derefter var hun gift med ham, der hedder Annar. Jord hed deres datter. Til sidst var Delling gift med hende, og han var af asernes slægt. Deres søn var Dag. Han var lys og smuk efter sit fædrene ophav. Så tog Alfader Nat og hendes søn Dag og gav dem to heste og to vogne og satte dem op på himlen, for at de skulle ride jorden rundt hvert døgn. Nat rider forrest med den hest, som kaldes Hrimfaksi, og hver morgen falder der dug på jorden fra dens bidsel. Den hest, som Dag har, hedder Skinfaksi, og hele himmelrummet og jorden oplyses af dens manke.

11

Da talte Gangleri: „Hvordan styrer han solens og månens gang?“

Høj siger: „Den mand, som kaldes Mundilfæri, havde to børn. De var så smukke og skønne, at han kaldte drengen Måne og sin datter Sol, og hende giftede han med en mand, der hed Glen. Men guderne blev vrede over denne selvrådighed og tog søskendeparret og satte dem op på himlen og lod Sol køre de heste, der trak solens vogn, som guderne for at oplyse verdenerne havde fremstillet af det glødende materiale, der fløj ud af Muspelsheim. De heste hedder Arvak og Alsvinn. Og under bringen på hestene

satte guderne to blæsebølge for at afkøle dem, og i ældre visdom¹¹ kaldes det jernkulde. Måne styrer månens gang og bestemmer ny og næ. Han tog et par børn fra jorden, der hedder Bil og Hjuki, da de forlod en brønd, som hedder Byrgir, og på deres skuldre bar et stort kar, der hedder Sæg, på en stang ved navn Simul. Deres far kaldes Vidfinn. Disse børn følger Måne, som man kan se det fra jorden.“

12

Så siger Gangleri: „Solen bevæger sig hurtigt og ser næsten bange ud, og om den så frygtede sin død, ville den ikke kunne sætte mere fart på sin gang.“

Da svarer Høj: „Det er ikke underligt, at den bevæger sig hastigt, for den, der jager den, er lige efter. Og den har ingen anden udvej end at flygte.“

Så siger Gangleri: „Hvem er det, som volder den det besvær?“

Høj siger: „Det er to ulve, og den, som forfølger solen, hedder Skøl. Den ulv er solen bange for, og den vil fange den; og den, der løber foran solen, hedder Hati, Hrodvitnirs søn, og den vil gerne fange månen, og det vil ske.“

Så taler Gangleri: „Af hvilken slægt er ulvene?“

Høj siger: „Der bor en jættekvinde øst for Midgård i en skov, som hedder Jernvid. I den skov bor de troldkvinder, som hedder Jernvidjer. Den gamle jættekvinde opfostrer mange jætter som sine sønner og alle i skikkelse af ulve, og derfra stammer disse ulve. Og det siges, at én, som kaldes Månegarm, bliver den mægtigste af den slægt. Den mæsker sig med liv fra alle de mennesker, som dør, og den sluger et himmellegeme og overstænker himlen og hele rummet med blod. Så mister solen sine stråler, og vindene er voldsomme og brager løs fra alle sider. Sådan hedder det i Vølvens spådom:

Østpå bor den gamle
i Jernvid
og opfostrer
Fenrirs afkom.
Af dem alle bliver
én især
himmellegemets hapser
i trolds ham.

¹¹ Formentlig tænkes der på *Grimmirmål*.

Mæsker sig med liv
af døende mennesker,
rødfarver guders bolig
med levret blod.
Sort bliver solskin
somre efter,
alle vinde vederstyggelige.
Ved I nok, eller hvad?“

13

Så siger Gangleri: „Hvilken vej fører fra jorden til himlen?“

Da svarer Høj med en latter: „Det var ikke begavet spurgt. Har man ikke fortalt dig, at guderne byggede en bro fra jorden til himlen, og at den hedder Bifrøst? Den må du have set, men du kalder det muligvis en regnbue. Den har tre farver og er meget stærk og er bygget med større dygtighed og kundskaber end andre bygningsværker. Og selv om den er stærk, vil den falde sammen, når Muspels sønner bryder op og rider over den og deres heste svømmer over store floder. Således kommer de frem.“

Så siger Gangleri: „Jeg synes ikke, at guderne, når de kan gøre, som de ønsker, byggede broen betryggende, hvis den kan falde sammen.“

Da siger Høj: „Guderne skal ikke klandres for dette bygningsværk. Bifrøst er en god bro, men der findes ikke den ting i verden, man kan sætte sin lid til, når Muspels sønner hærger.“

14

Da sagde Gangleri: „Hvad lavede Alfader, da Asgård var bygget?“

Høj taler: „Til at begynde med indsatte han ledere og bad dem bestemme menneskenes skæbne og beslutte befæstningens indretning med ham. Det foregik midt i befæstningen på det sted, der hedder Idasletten. Deres allerførste handling var at bygge det tempel, som deres pladser står i, tolv ud over det højsæde, Alfader har. Det er det bedste og største hus bygget på jorden. Alt inde og ude er af det pure guld. Det sted kalder mennesker Gladsheim. De byggede endnu en bygning; det var den helligdom, som gudinderne havde, og den var meget smuk. Det hus kalder mennesker Vingolf. Dernæst gik de i gang med at anlægge esser og lavede

hammer, tang og ambolt dertil, og derefter alle andre slags værktøj. Og derpå tildannede de metal og sten og træ og i så rigelige mængder det metal, der hedder guld; at alt deres husgeråd og seletøj var af guld, og den tid kaldes guldalderen, inden den blev ødelagt af kvindernes tilkomst. De kom fra Jotunheim. Dernæst satte guderne sig på deres pladser og bestred deres hverv og mindedes, hvordan dværgene var kommet til live i mulden og nede i jorden som maddiker i kød. Dværgene havde først fået plads og derefter liv i Ymirs kød og var da maddiker, men efter gudernes bestemmelse fik de bevidsthed med menneskelig intelligens og havde menneskelig skikkelse, men bor dog i jorden og i sten. Én dværg var Modsofnir og en anden Durin. Sådan hedder det i Vølvens spådom:

Da gik alle magter
til dommersæder,
højhellige guder,
og forhandlede om,
at man skulle
skabe dværgeskarer
af den blodige bølge
og af Blåins knogler.
Der dannedes mange
menneskeskikkelser,
dværge i jorden,
som Durin sagde.

Og hun siger, at disse er dværgenes navne:

Nyi og Nidi,
Nordre og Søndre,
Østre og Vestre,
Altjolf og Dvalin,
Nar, Nain,
Niping, Dain,
Bifur, Bafur,
Bømbør, Nori,
Ori, Onar,
Oin, Mødvitnir,
Vig og Gandalf,
Vindalf, Torin,

Fili, Kili,
Fundin, Vali,
Tro, Troin,
Tekk, Lit, Vit,
Ny, Nyråd,
Rekk, Rådsvid.

Og disse er også dværge og bor i sten, mens de forrige bor i jord:

Draupnir, Dolgtvari,
Hør, Hugstari,
Hledjolf, Gloin,
Dori, Ori,
Duf, Andvari,
Heptifili,
Har, Siar.

Men de her kom fra Svarinshøj til Aurvangar på Jarasletterne, og derfra stammer Lofar; dette er deres navne:

Skirpir, Virpir,
Skafinn, Ai,
Alf, Ingi,
Eikinskjalldi,
Fal, Frosti,
Finn, Ginnar.“

15

Da sagde Gangleri: „Hvor er gudernes hovedsted eller hellige sted?“

Høj svarer: „Det er ved Yggdrasils ask. Der skal guderne hver dag holde domsmøder.“

Så taler Gangleri: „Hvad er der at fortælle om det sted?“

Da siger Jævnhøj: „Asken er det største og bedste af alle træer. Dets grene breder sig ud over hele verden og rækker op over himlen. Træets tre rødder holder det oppe og strækker sig langt væk fra hinanden. Én er hos aserne, og en anden hos rimtroldene, dér, hvor Ginnungadyb før var. Den tredje strækker sig hen over Nifheim, og under den rod er Hvergelmir,

og Nidhøgg gnaver roden nedefra. Og under den rod, som vender mod rimtroidene, er Mimirs kilde, hvor visdom og forstand er skjult, og Mimir hedder han, der ejer kilden. Han er fyldt med viden, fordi han drikker fra kilden af hornet Gjallarhorn. Dertil kom Alfader og bad om en slurk af kilden, men han fik den ikke, før han havde lagt sit øje i pant. Sådan fortælles det i Vølvens spådom:

Jeg ved alt om, Odin,
hvor du skjulte et øje
i den navnkundige
Mimirs kilde.
Mimir drikker mjød
hver morgen
af Valfaders pant.
Ved I nok, eller hvad?

Askens tredje rod strækker sig til himlen, og under den rod er der en meget hellig kilde, som hedder Urds kilde. Der har guderne deres domstol. Derhen rider aserne hver dag op over Bifrøst. Den hedder også Asbro. Asernes heste hedder sådan: Sleipnir er den bedste, den ejer Odin, den har otte ben. Den anden er Glad, den tredje Gyllir, den fjerde Glær, den femte Skeidbrimir, den sjette Sølvtop, den syvende Sinir, den ottende Gils, den niende Falhofnir, den tiende Guldtop, Lettfeti den ellefte. Balders hest blev brændt med ham. Men Tor går til domsmødet og vader over de elve, som hedder sådan:

Kørmt og Ørmt
og Kerlaugar to,
dem skal Tor krydse
hver dag,
når han skal dømme
ved Yggdrasils ask,
for Asbro
står i lys lue,
helligt vand varmes.¹²

Da taler Gangleri: „Brænder der ild over Bifrøst?“

Høj siger: „Det røde, du ser i buen, er brændende ild. Rimtrolde og

¹² Fra *Grimnismål*.

bjergkæmper ville gå op til himlen, hvis Bifrøst kunne betrædes af alle dem, der ville. Der er mange skønne steder på himlen, og overalt er der guddommeligt forsvar af dem. Under asken ved kilden ligger der en smuk hal, og fra den hal kommer der tre møer, som hedder således: Urd, Verdandi og Skuld. Disse møer bestemmer menneskenes alder. Dem kalder vi norner. Der er også andre norner, nemlig de, som kommer til ethvert menneske, der bliver født, for at forme livet, og disse er guddommelige, men andre er af alfeslægt og den tredje slags af dværgeslægt, sådan som det siges her:

Meget ulig af slægt
mener jeg nornerne er,
ej har de fælles æt.
Nogle er af aseslægt,
nogle er af alfeslægt,
nogle Dvalins døtre.¹³

16

Så siger Gangleri: „Hvis nornerne råder for menneskenes skæbne, så fordelers de den vel nok ulige, eftersom nogle har et godt og fremgangsrigt liv, mens andre har få midler eller ringe ære, nogle et langt liv, andre et kort.“

Høj siger: „Gode norner af god afstamning former et godt liv, men der er mennesker, som får en hård skæbne, og det forvolder de onde norner.“

Da taler Gangleri: „Hvilke flere bemærkelsesværdige ting er der at fortælle om asken?“

Høj siger: „Der er meget at fortælle. I askens grene sidder der en ørn, og den er meget vidende, og mellem dens øjne sidder der en høg, som hedder Vedrfølnir. Et egern, der hedder Ratatosk, løber op og ned ad asken og bringer hadske ord frem og tilbage mellem ørnen og Nidhøgg. Og fire hjorte løber rundt mellem askens grene og bider i bladene. De hedder sådan: Dain, Dvalin, Duneyr og Duratro. Og i Hvergelmir er der så mange slanger sammen med Nidhøgg, at ingen tunge kan tælle dem. Sådan fortælles der her:

¹³ Fra *Fafnismål*.

Yggdrasils ask
udsættes for
mere, end mennesker ved.
En hjort spiser øverst,
på siden rådner den,
Nidhøgg gør skår nedefra.¹⁴

Således fortælles:

Flere slanger
findes under Yggdrasils ask,
end nogen gammel tåbe tror.
Goin og Moin,
de er Grafvitnirs sønner,
Gråbak og Grafvøllud,
Ofnir og Svafnir
skal altid, tænker jeg,
gnave træets grene.¹⁵

Endvidere fortælles det, at de norner, som bor ved Urds kilde, hver dag tager vand i kilden og det mudder, som ligger omkring kilden, og hælder det ud over asken, for at dens grene ikke skal udtørre eller rådne. Og det vand er så helligt, at alle de ting, som kommer ned i kilden, bliver lige så hvide som den hinde, der hedder skalhinden, som ligger på indersiden af æggeskallen, sådan som det her fortælles:

Jeg kender en ask overhældt,
den kaldes Yggdrasil,
en høj stamme, hellig,
med hvidt mudder.
Derfra kommer dug,
som i dale falder.
Den står eviggrøn over
Urds kilde.¹⁶

14 Fra *Grimnismål*.

15 Fra *Grimnismål*.

16 Fra *Vølvens spådom*.

Den dug, som falder derfra på jorden, den kalder man honningdug, og deraf næres bierne. To fugle får føde i Urds kilde. De hedder svaner, og fra de fugle nedstammer den fugleart, som hedder sådan.“

17

Da sagde Gangleri: „Du har store ting at fortælle om himlen. Er det sådan, at der findes flere vigtige steder end det ved Urds kilde?“

Høj siger: „Der er mange prægtige steder. Ét sted er det, der kaldes Alfheim. Der bor det folk, som hedder lysalfer, mens mørkalferne bor nede i jorden, og de er forskellige fra dem af udseende, men i virkeligheden meget mere forskellige. Af udseende er lysalferne smukkere end solen, mens mørkalferne er sortere end beg. Der er det sted, som kaldes Breidablik, og intet sted er smukkere. Der er også det, som hedder Glitnir, og det steds vægge og stolper og støtter er af rødt guld og dets tag af sølv. Endvidere er der det sted, som hedder Himinbjörg. Det ligger ved himlens rand ved enden af broen, dér hvor Bifrost når himlen. Der er endnu et stort sted, som hedder Valaskjalf. Det er Odins sted. Det byggede guderne og lagde et tag af rent sølv, og i den hal står det højsæde, som hedder Hlidskjalf. Og når Alfader sidder i det sæde, så ser han ud over hele verden. I den sydvendte ende af himlen findes den smukkeste af alle haller, som hedder Gimle og er lysere end solen. Den bliver stående, når både himmel og jord er gået under, og gode og retfærdige mennesker bebor stedet til alle tider. Sådan fortælles der i Vølvens spådom:

En hal ved jeg står
skønnere end solen,
bedre end guld
på Gimle.
Der skal svigløse
slægter bo
og lyksalige være
til alle tider.“

Så siger Gangleri: „Hvad beskytter det sted, når Surts flamme brænder himmel og jord?“

Høj siger: „Det siges, at der syd for og oven over denne himmel er en anden himmel, og at den himmel hedder Andlang, men at der er endnu en

trede himmel oven over dem, og at den hedder Vidblain, og på den himmel mener vi, at det sted er. Men vi mener, at der nu kun bor lysalfer de steder.“

18

Da siger Gangleri: „Hvor kommer vinden fra? Den er så stærk, at den opvisker de store have, og den opflammer ilden, men trods dens styrke kan man ikke se den. Den må derfor være forunderligt skabt.“

Da taler Høj: „Det kan jeg godt fortælle dig. Ved den nordlige ende af himlen sidder der en jættestamme, som hedder Hræsvelg. Han har en ørns skikkelse. Og når den bereder sig på at flyve, så står vindene ud under vingerne på den. Sådan fortælles der her:

Jætten i ørneskikkelse,
som sidder ved himlens ende,
hedder Hræsvelg.
Fra hans vinger
siges vind at komme
over alle mennesker.“¹⁷

19

Så siger Gangleri: „Hvorfor er der den store forskel, at sommeren skal være varm og vinteren kold?“

Høj siger: „Det ville så kloget et menneske ikke spørge om, for det kan alle svare på, men hvis du alene er endt med at blive så uvidende, at du ikke har hørt det, så vil jeg dog gå med til, at du hellere spørger én gang uforstandigt, end at du fortsat går rundt og er uvidende om det, som man bør vide. Den, som er far til Sommer, hedder Svasud, og han har et så lykkeligt liv, at det, der er behageligt, efter hans navn kaldes 'svasligt'. Men Vinters far kaldes snart Vindloni, snart Vindsva. Han er søn af Vasud, og far og søn var grumme og hjertekolde, og Vinter har deres sind.“

¹⁷ Fra *Vafirudnirsmål*.

20

Da siger Gangleri: „Hvem er de aser, som mennesker bør tro på?“

Høj siger: „Der er tolv guddommelige aser.“

Da siger Jævnhøj: „Asynjerne er ikke mindre hellige og magter ikke mindre.“

Så taler Tredje: „Odin er den største og ældste af aserne. Han styrer alle ting, og selv om de andre guder er magtfulde, så tjener de ham alle som børn deres far. Og Frig er hans kone, og hun kender menneskenes skæbne, selv om hun ikke fremsætter spådomme, som det siges her, hvor Odin selv taler til den as, som hedder Loke:

„Vild er du, Loke,
og vanvittig,
hvorfor larmer du sådan, Loke?
Jeg tror, Frig kender
alle skæbner,
skønt hun ikke selv siger noget.“¹⁸

Odin hedder Alfader, fordi han er alle guders far. Han hedder også Valfader, fordi alle de, som falder på valen, er hans adoptiv sønner. Dem overlader han Valhal og Vingolf, og så hedder de einherjer. Han hedder også Hangagud, Haptagud og Farmagud, og han benævnte sig på endnu flere måder, da han var kommet til kong Geirrød:

„Jeg kaldtes Grim
og Ganglari,
Herjan, Hjalmbæri,
Tekk, Tredje,
Tunn, Unn,
Helblindi, Høj,
Sann, Svipal,
Sanngetal,
Herteit, Hnikar,
Bileyg, Baleyg,
Bølverk, Fjølner,
Grimnir, Glapsvinn, Fjølsvinn,

¹⁸ Fra *Lokes ordstrid*.

Sidhøtt, Sidskegg,
Sigfader, Hnikud
Alfader, Atrid, Farma-Tyr,
Oski, Omi,
Jævnhøj, Blindi,
Gøndlir, Harbard,
Svidur, Svidrir,
Jalk, Kjalar, Vidur,
Tro, Ygg, Tund,
Vak, Skilfing,
Váfud, Hropta-Tyr,
Gaut, Vera-Tyr.¹⁹

Da siger Gangleri: „I har givet ham utrolig mange navne. Og det må sandelig være en stor kundskab, som her kan forstå og forklare, hvilke tildragelser der ligger bag hvert af disse navne.“

Da siger Høj: „Det kræver stor viden at gøre nøje rede for det. Men det hurtigste er dog at fortælle dig, at de fleste navne, der er blevet givet, skyldes den omstændighed, at der er så mange forskellige sprog i verden, så alle folkeslag synes at være nødt til at ændre hans navn til deres sprog for hver især at kunne påkalde og tilbede ham. Men nogle af tildragelserne bag disse navne har fundet sted på hans rejser, og det findes der fortællinger om, og du vil ikke kunne kaldes et klogt menneske, hvis ikke du kan fortælle om disse store begivenheder.“

21

Da siger Gangleri: „Hvad er de andre asers navne? Og hvad beskæftiger de sig med? Og hvilke bedrifter har de udmærket sig ved?“

Høj siger: „Tor er den berømteste af dem; han kaldes Asator eller Agetor. Han er den stærkeste af alle guder og mennesker. Han hersker over Trudvang, og hans hal hedder Bilskirnir. I den bygning er der seks hundrede og fyrre rum. Det er det største hus, man nogensinde har bygget. Sådan fortælles der i *Grimnismål*:

¹⁹ Fra *Grimnismål*.

Seks hundrede rum
samt fyrre mere
jeg tæller i bygningen Bilskirnir.
Af taglagte huse,
jeg har kendskab til,
er min søns det største.

Tor har to gedebukke, som hedder sådan: Tanngnjost og Tanngrisnir; og en vogn, som han kører i, og bukkene trækker vognen. Derfor kaldes han Agetor. Han ejer også tre værdifulde kostbarheder. En af dem er hammeren Mjølknir, som rimtrodene og bjergkæmperne genkender, når den kommer i luften, og det er ikke underligt. Den har knust manganen en hovedskal på deres forfædre og slægtninge. Han ejer endnu en stor kostbarhed, styrkebæltet, og når han spænder det omkring sig, så vokser hans askraft til det dobbelte. Han har en tredje genstand af stor værdi. Det er jernhandsker. Dem kan han ikke undvære til hammerens skaft. Og ingen er så vidende, at de kan opregne alle hans mægtige bedrifter, men jeg kan fortælle dig så mange beretninger om ham, at der vil være gået en masse tid, før alt det, jeg ved, er fortalt.“

22

Da siger Gangleri: „Jeg vil godt høre beretninger om flere af aserne.“

Høj siger: „Odins anden søn er Balder, og om ham er der godt at fortælle. Han er den bedste, og ham berømmer alle. Han er så lys og smuk af udseende, at det skinner fra ham, og der findes en plante så hvid, at den sammenlignes med Balders øjenvippe.²⁰ Den er hvidest af alle planter, og deraf kan du forestille dig både hans hårpragt og legemlige skønhed. Han er den klogeste, den smukkeste talende og mest barmhjertige af aserne, men han har den natur, at ingen af hans påbud kan overholdes. Han bor der, hvor det hedder Breidablik. Det er på himlen. På det sted må der intet urent være, sådan som det her fortælles:

Breidablik hedder
det sted, hvor Balder
har bygget sig sale
i det land,
hvor jeg ved der ligger
færrest rædsels-runer.²¹

²⁰ Strand-kamille kaldes på islandsk *Baldursbrá* [Balders øjenvippe].

²¹ Fra *Grimnismål*.

Den tredje as er den, som kaldes Njord. Han bor på himlen, der, hvor det hedder Noatun. Han bestemmer over vindens gang og dæmper hav og ild. Ham skal man påkalde til sejlads og fiskeri. Han er så rig og velhavende, at han kan give dem, som påkalder ham til det, rigeligt med land eller løsøre. Njord er ikke af asernes slægt. Han voksede op i Vanaheim, men vanerne overdrog ham til guderne som gidsel og modtog til gengæld fra aserne det gidsel, der hedder Hönir. Han skaffede forlig mellem guderne og vanerne.

Njord har en kone, der hedder Skade, en datter af jætten Tjase. Skade vil have den beboelse, som hendes far havde haft – den hedder Trymheim og ligger oppe i nogle fjelde – men Njord vil være nær ved havet. De enedes om, at de skulle være ni nætter i Trymheim og så andre ni i Noatun. Men da Njord kom tilbage til Noatun fra fjeldene, så kvad han dette:

„Led er jeg ved fjelde,
var der ej længe,
kun i nætter ni.
Ulves tuden
syntes jeg ikke om
modsat svaners sang.“

Da kvad Skade dette:

„Sove kunne jeg ikke
ved havets sengeleje
for fuglens skrigen.
Den vækker mig,
som fra vandet kommer
hver morgen: Mågen.“²²

Så tog Skade op i fjeldet og boede i Trymheim, og hun løber meget på ski og medbringer bue og skyder dyr. Hun kaldes skigud eller skidise. Sådan fortælles det:

²² Njords og Skades strofer kendes kun fra *Snorris Edda*.

Det hedder Trymheim,
hvor Tjase boede,
den mørke og mægtige jætte.
Men nu bebor Skade,
gudernes lyse brud,
faderens ældgamle gård.²³

Njord i Noatun avlede siden to børn. Sønnen hed Frej og datteren Freja. De var smukke af udseende og magtfulde. Frej er den prægtigste af aserne. Han råder for regn og solskin og dermed for jordens afgrøder, og for godt år og fred er det godt at påkalde ham. Han råder også for menneskelig velstand. Og Freja er den prægtigste blandt asynjerne. Hun ejer den gård på himlen, der hedder Folkvangar, og hvor hun end rider ud til kamp, ejer hun den ene halvdel af de faldne og Odin den anden, som det fortælles her:

Det hedder Folkvang,
hvor Freja råder over
sædernes fordeling i salen.
Halvdelen af de faldne
vælger hun hver dag,
den anden ejer Odin.²⁴

Hendes hal hedder Sessrumnir; den er stor og smuk. Og når hun er på farten, så kører hun to katte og sidder i en vogn. Hun er den, som mænd er nærmest til at påkalde, og fra hendes navn stammer den hæderstitel, som standskvinder får, når de kaldes „fruer“. Hun satte stor pris på elskovsange. I kærlighedssager er det godt at påkalde hende.“

²³ Fra *Grimnismål*.

²⁴ Fra *Grimnismål*.

Da siger Gangleri: „Disse aser forekommer mig at være mægtige, og det er ikke underligt, at I besidder så stor styrke, når I kender gudernes natur og ved, til hvem man skal rette enhver bøn. Men er der flere guder endnu?“

Høj siger: „Der er også den as, som hedder Tyr. Han er den dristigste og mest modige, og han råder meget for sejr i kamp. Han er god at påkalde for tapre mænd. Det er en talemåde, at den er „tyr-tapper“, som overgår andre mænd og ikke frygter noget. Han var så vis, at det siges, at den er „tyr-klog“, som er vis. Et bevis på hans dristighed er, at dengang aserne narrede Fenrisulven til at lade sig påføre lænken Gleipnir, da troede den ikke på, at de ville løse den, før de lagde Tyr's hånd i ulvens mund som pant. Og da aserne ikke ville løse den, bed den hånden af på det sted, som nu kaldes ulveled, og han er enhådet og anses ikke for at forlige mennesker.“

En hedder Brage. Han har fremragende kundskaber og er en yderst veltalende ordkunstner. Han ved mest om digtekunst, og digtekunsten er opkaldt „brag“ efter ham, og efter hans navn kaldes den blandt mænd og kvinder, som er mere velformuleret end andre, kvinde eller mand, for „brag“. Hans kone hedder Idun. I sin lille kasse opbevarer hun de æbler, som guderne skal bide af, når de ældes, og så bliver de alle unge, og sådan vil det være helt til Ragnarok.“

Da siger Gangleri: „Jeg synes, at guderne i høj grad er afhængige af Iduns agtpågivenhed og troskab.“

Så siger Høj og ler: „Engang var det nær gået helt galt. Det kan jeg godt berette om, men nu skal du først høre navne på flere aser.“

En hedder Heimdal. Han kaldes den hvide as. Han er mægtig og hellig. Han fødtes som søn af ni jomfruer, alle søstre. Han hedder også Hallinskidi og Gyldentand. Hans tænder er af guld. Hans hest hedder Guldtop. Han bor på det sted ved Bifrøst, der hedder Himinbjørg. Han er gudernes

vagt og sidder ved himlens rand for at bevogte broen mod bjergkæmper. Han behøver mindre søvn end en fugl. Han ser såvel nat som dag tusind mile frem for sig. Han hører også, at græsset gror på jorden eller ulden på fårene og alt det, som lyder højere. Han har det horn, der hedder Gjallarhorn, og man hører hans stød i det i alle verdener. Hoved kaldes for Heimdals sværd. Sådan fortælles det her:

Det hedder Himinbjørg,
og der siges Heimdal
at herske over helligdomme.
Der drikker gudernes vagt
i behagelig bolig
glad den gode mjød.²⁵

Og endvidere fortæller han selv i Heimdalsgalder:

„Ni mødres nyfødte er jeg,
ni søstres søn er jeg.“²⁶

Høder hedder en as. Han er blind. Han er rigelig stærk. Men guderne ville ønske, at man ikke behøvede at omtale denne gud, for hans hænders værk vil længe blive husket blandt guder og mennesker.

Vidar hedder en, den tavse as. Han har en tyk sko. Han er næsten lige så stærk som Tor. Han har guderne stor nytte af i alle vanskeligheder.

Ali eller Vali hedder en, Odin og Rinds søn. Han er dristig i kamp og meget træfsikker.

²⁵ Fra *Grimnismål*.

²⁶ *Heimdalsgalder* kendes kun fra *Snorris Edda*.

Ull hedder en, Sifs søn, Tors stedsøn. Han er så god en bueskytte og så ferm på ski, at ingen kan konkurrere med ham. Han er også smuk af ydre og har en krigers færdigheder. Ham er det godt at påkalde i tvekamp.

Forseti er søn af Balder og Nanna, Neps datter. Han ejer den hal på himlen, der hedder Glitnir, og alle, der kommer til ham med vanskelige sager, rejser fra ham med et forlig. Det er den bedste domstol blandt guder og mennesker. Sådan fortælles der her:

En sal kaldes Glitnir,
den har søjler af guld
og er tækket med sølv,
og dér Forseti
for evigt bor
og afgør alle tvister.²⁷

Den tælles også med blandt aserne, som nogle kalder asernes bagvasker og bedrageriets begyndelse og alle guders og menneskers skændsel. Han hedder Loke eller Lopt, søn af jætten Farbauti. Hans mor er Laufey eller Nal. Hans brødre er Byleist og Helblindi. Loke er smuk og skøn af ydre, ond af natur og meget lunefuld i væremåde. Han besad den kløgt frem for andre individer, som kaldes list, og bruger kneb ved enhver lejlighed. Som regel bragte han aserne i uoverstigelige vanskeligheder, og ofte redede han dem med listige påfund. Hans kone hed Sigyn, deres søn Nari eller Narfi.

²⁷ Fra *Grimmismål*.

Loke havde endnu flere børn. En jættekvinde i Jotunheim hed Angerboda. Med hende fik Loke tre børn. Et var Fenrisulven, et andet Jormungand (det er Midgårdsslangen), det tredje Hel. Men da guderne fandt ud af, at disse tre søskende voksede op i Jotunheim, og guderne ved spådomme fandt frem til, at disse søskende ville forvolde dem stor skade og ulykke, og alle forventede megen ondskab af dem, ikke mindst med den mor, men endnu værre med den far, så sendte Alfader guderne derhen for at tage børnene og bringe dem med tilbage til ham. Og da de kom til ham, kastede han slangen i det dybe hav, der ligger omkring alle lande, og denne slange voksede, så den ligger midt i havet omkring alle lande og bider sig i halen. Hel kastede han i Niflheim og gav hende magt over ni verdener, så hun kunne sørge for alt til opholdet for dem, der blev sendt til hende, og det er mennesker, som er døde af sygdom eller alderdom. Der har hun mægtige boliger, og hendes gærder er utrolig høje og portene store. Hendes hal hedder Eljudnir, hendes tallerken Hung, hendes kniv Sult, trællen Ganglati, trækvinden Ganglæt, hendes tærskel Fallanda Forad, hvor man går ind, sengen Kør, hendes sengeforhæng Blikjanda Bøl. Hun er halvt sort og halvt kødfarvet – derfor er hun let at kende – og ser virkelig dystert og grimt ud.

Ulven voksede op hjemme hos aserne, og kun Tyr var dristig nok til at gå hen til ulven og fodre den. Men da guderne så, hvor meget den voksede hver dag, og alle varsler sagde, at den var bestemt til at volde dem skade, så fik aserne den idé at fremstille en meget stærk lænke, som de kaldte Leyding, og de bar den hen til ulven og bad den prøve sin styrke på lænken. Og ulven mente ikke, at det oversteg dens kræfter, og lod dem gøre, som de ville. Første gang, ulven gav et spark, bristede denne lænke. Således løste den sig af Leyding. Derefter fremstillede aserne en anden lænke, dobbelt så stærk, som de kaldte Dromi, og bad igen ulven prøve den lænke og erklærede, at dens styrke ville blive meget berømmet, hvis ikke et sådan prægtigt smedeværk kunne holde den. Og ulven tænkte, at denne lænke var meget stærk, men også, at dens kræfter var vokset, siden den brød Leyding. Den var klar over, at den blev nødt til at udsætte sig for fare, hvis den skulle blive berømt, og lod lænken lægge på sig. Og da aserne mente, de var klar, så rystede ulven sig og bankede lænken mod jorden og kæmpede som besat, sparkede ud og brød lænken, så stumperne fløj langt væk. Således drog den Dromi af sig. Siden da bruges talemåden, at man løser af Leyding eller drager af Dromi, når man virkelig vil opnå en eller anden ting. Efter det frygtede aserne, at de ikke ville få ulven bundet. Da sendte

Alfader den, hvis navn er Skirnir, Frejs sendebud, ned i Svartalfheim til nogle dværge og lod den lænke, der hedder Gleipnir, fremstille. Den bestod af seks ting: Af kattens støj og af kvindens skæg og af bjergets rødde og af bjørnens sener og af fiskens ånde og af fugls snyt. Og selv om du ikke i forvejen ved besked om de ting, så vil du hurtigt finde sande beviser på, at der ikke er løjet for dig. Du må have set, at kvinden ikke har skæg, og at der ingen støj kommer fra kattens løb, og at der ingen rødde er under bjerget, og alt, hvad jeg har fortalt dig, det er ved min tro lige så sandt, selv om der er nogle ting, du ikke kan efterprøve.“

Da siger Gangleri: „Det kan jeg sagtens begribe er sandt. De ting, du nu har brugt som bevis, kan jeg forstå, men hvordan var lænken udformet?“

Høj taler: „Det kan jeg godt fortælle dig. Lænken var glat og smidig som en silkesnor, men så solid og stærk, som du nu skal høre. Da lænken blev bragt til aserne, takkede de sendebuddet meget for hans ulejlighed. Derefter tog de ud i den sø, der hedder Amsvartnir, til den holm, der kaldes Lyngvi, og kaldte ulven til sig, viste den silkebåndet og bad den rive det over og sagde, at det var noget mere solidt, end man efter tykkelsen skulle tro, og den ene rakte det til den anden, og man prøvede det med håndens styrke, men det brast ikke; men dog sagde de, at ulven ville kunne rive det over. Da svarer ulven:

„Jeg tror ikke, at jeg kan opnå nogen berømmelse med den strimmel, selv om jeg river så smalt et bånd itu, men hvis det er frembragt med kneb og kunstfærdighed, selv om det ikke syner af meget, så kommer det bånd ikke om mine fødder.“

Da sagde aserne, at den hurtigt ville kunne rive et smalt silkebånd itu, når den tidligere havde brudt store jernlænker – „og hvis du ikke får revet dette bånd over, vil du ikke kunne skræmme guderne, og så skal vi nok løse dig.“

Ulven siger: „Hvis I binder mig, så jeg ikke kan befri mig selv, da ændrer I mening, så jeg kan vente længe på at modtage hjælp af jer. Jeg er uvillig til at lade mig lægge i det bånd. Men hellere end at I sår tvivl om mit mod, skal en lægge sin hånd i min mund som pant på, at det er gået ærligt til.“

Men hver af aserne så på de andre og syntes nu, at der var to problemer, og ingen ville tilbyde sin hånd, før Tyr rakte sin højre hånd frem og lagde den i ulvens mund. Og da ulven sparkede, hærdes båndet, og jo hårdere den kæmpede, jo strammere blev båndet. Da lo alle undtagen Tyr. Han mistede sin hånd. Da aserne så, at ulven var sikkert bundet, tog de tovet for enden af kæden, det hedder Gelgja, og trak det gennem en stor, flad sten, den hedder Gjøl, og satte den fast langt nede i jorden. Så tog de en

stor sten, den hedder Tviti, og skød den endnu længere ned i jorden og brugte den sten som tøjrepæl. Ulven åbnede sit enorme gab og hev og sled og ville bide dem. De satte et sværd i munden på den. Fæstet vender mod undergummen og spidsen mod overgummen. Det er dens gummespænd. Den huler skrækindjagende, og fråden løber fra dens mund. Det er den flod, der hedder Vån. Der ligger den til ragnarok.“

Da siger Gangleri: „Det var en utrolig ond børneflokk, Loke fik, og disse søskende er alle meget mægtige. Men hvorfor dræbte aserne ikke ulven, når de har ondt i vente fra den?“

Høj svarer: „Guderne satte deres helligdomme og fredhellige steder så højt, at de ikke ville besudle dem med ulvens blod, selv om spådommen siger, at den vil volde Odins død.“

35

Så siger Gangleri: „Hvem er asynjerne?“

Høj svarer: „Frig er den øverste. Hun ejer den gård, der hedder Fensalir, og den er storslået. Den anden er Sága. Hun bor på Søkvaþekki, og det er et stort sted. Den tredje er Eir. Hun er den bedste læge. Den fjerde er Gefjon. Hun er jomfru, og de, der dør som jomfruer, tjener hende. Den femte er Fulla. Hun er også jomfru og går med løst hår og guldbånd om hovedet. Hun bærer Frigs æske og sørger for hendes fodtøj og deler hendes hemmelige tanker. Freja er den fornemste sammen med Frig. Hun giftede sig med en mand, der hedder Od. Deres datter hedder Hnos. Hun er så smuk, at alt, hvad der er smukt og dyrebart, kaldes 'hnoðs' efter hendes navn. Od rejste langt væk hjemmefra, og Freja begræder ham, og hendes tårer er af rødt guld. Freja har mange navne, og grunden til det er, at hun gav sig selv forskellige navne, da hun rejste rundt blandt ukendte folkeslag for at finde Od. Hun hedder Mardöl, Hørn, Gefn og Syr. Freja ejede halskæden Brisingamen. Hun kaldes Vanadis. Den syvende er Sjöfn. Hun sørger ihærdigt for at vende menneskers, såvel kvinders som mænds, tanker mod kærlighed. På grund af hendes navn kaldes elskovslysten for „sjafni“. Lofn er den ottende. Hun er så blid og god at påkalde, at hun får tilladelse af Alfader eller Frig til at forene mennesker, såvel kvinder som mænd, selv om det tidligere er blevet nægtet eller udelukket. Af den grund kaldes det efter hendes navn lov og ligeledes det, som er lovet meget af mennesker.²⁸ Den niende er Vår. Hun lytter til menneskenes løfter og de

28 Lov i betydningen tilladelse og lovet i betydningen lovpris.

private aftaler, kvinder og mænd indgår med hinanden. Derfor hedder den slags sager 'vårer'.²⁹ Hun hævnér sig også på dem, der svigter. Den tiende er Vør. Hun er så klog og spørgende, at man intet kan skjule for hende. Det er en talemåde, at en kvinde bliver det 'vør',³⁰ som hun bliver vis på. Den ellefte er Syn. Hun bevogter døren til hallen og lukker for dem, der ikke må gå ind, og hun er sat som garant i de sager på tinget, som hun vil gendrive. Derfor er det en talemåde, at der bliver sat 'syn'³¹, når man benægter. Den tolvte er Hlin. Hun er sat til at beskytte de mennesker, som Frig vil frelse fra en eller anden fare. Derfra stammer talemåden, at den, der undslipper, 'hleinir'³². Den trettende er Snotra. Hun er klog og beleven. Fra hendes navn kaldes et klogt menneske for en 'snotr'³³ kvinde eller mand. Den fjortende er Gnå. Hende sender Frig til forskellige verdener i ærinder for sig. Hun har en hest, der hedder Hofvarfnir, som løber gennem luft og over hav. Engang hun var ude at ride, hændte det, at nogle vaner så hendes ridt i luften. Da sagde en af dem:

„Hvad flyver dér?
Hvad farer dér
så let gennem luften?“

Hun siger:

„Jeg flyver ikke,
skønt jeg farer
så let gennem luften
på Hofvarfnir,
med hvem Hamskerpir
gjorde Gardrofa svanger.“³⁴

På grund af navnet Gnå siges om det, som rager højt op, at det 'gnæfar'.³⁵ Sol og Bil tælles med til asynjerne, og om deres natur er der tidligere fortalt.

29 Forpligtende løfter.

30 Var.

31 Gendrivelse.

32 Søger tilflugt.

33 Forstandig.

34 Stroferne kendes kun fra *Snorris Edda*.

35 Knejsler.

Og så er der de øvrige, som skal tjene i Valhal, bringe drikke og sørge for borddækning og ølkrus. Sådan er de omtalt i *Grimnismål*:

Hrist og Mist
skal bringe mig et horn,
Skegjöld og Skøgul,
Hild og Trud,
Hlök og Herfjöt,
Göl og Geirahöd,
Randgrid og Radgrid,
og Reginleif.
De bringer einherjer øl.

Disse kaldes valkyrier. Dem sender Odin ud til ethvert slag. De dødsmærker mænd og råder for sejr. Gunn og Rota og den yngste norne, som hedder Skuld, rider også altid ud for at vælge de faldne og råder for kampene. Jord, Tors mor, og Rind, Valis mor, tælles med blandt asynjerne.

En mand hed Gymir, og hans kone Aurboda. Hun var af bjergkæmpernes slægt. Deres datter er Gerd, der er den smukkeste af alle kvinder. En dag Frej var gået ind i Hlidskjalf, så han ud over alle verdener, og da han kiggede mod nord, så han et stort og smukt hus på en gård, og der gik en kvinde hen til huset, og da hun løftede armene for at åbne døren, strålede det fra hendes arme både i luften og på havet, og alle verdener blev oplyst af hende. Og det store hovmod, der gjorde, at han havde sat sig i det hellegæde, hævnede sig således på ham, at han gik bort fuld af sorg. Og da han kom hjem, talte han ikke, og han hverken sov eller drak. Ingen turde henvende sig til ham. Så lod Njord sende bud efter Frejs personlige tjener Skirnir og bad ham gå til Frej og prøve at få ham i tale og spørge, hvem han var så vred på, at han ikke ville tale med folk. Og Skirnir sagde, at han ville gå, men uvilligt, og sagde, at man kunne vente ubehagelige svar fra ham. Og da han kom til Frej, spurgte han, hvorfor Frej var så nedtrykt og ikke talte med folk. Da svarer Frej og siger, at han havde set en smuk kvinde, og at han på grund af hende var så sorgfuld, at han ikke ville leve længe, hvis han ikke kunne få hende.

„Og nu skal du tage af sted og fri til hende på mine vegne og bringe hende herhen, hvad enten hendes far vil det eller ej, og jeg skal belønne dig godt for det.“

Da svarer Skirnir, at han vil påtage sig rejsen, men Frej skal forære ham sit sværd. Det var så godt et sværd, at det kæmpede af sig selv. Men det lod Frej ikke være nogen hindring og gav ham sværdet. Så tog Skirnir af sted og friede til kvinden for ham og fik hendes løfte, og ni nætter senere skulle hun komme til det sted, der hedder Barey, og holde bryllup med Frej. Men da Skirnir fortalte Frej det udfald, kvad han dette:

„Lang er én nat,
lang er den anden,
udholder jeg elskovslængsel i tre?
Ofte en måned
forekom mig kortere
end den halve nat før ægteskab.“³⁶

Dette er så grunden til, at Frej var våbenløs, da han kæmpede mod Beli og dræbte ham med et hjortehorn.“

Så siger Gangleri: „Det er højst underligt, at en sådan høvding, som Frej er, ville forære et sværd bort, når han ikke havde et andet og lige så godt. Hvor stort var ikke dette tab for ham, da han kæmpede mod den, der hedder Beli. Den gave ville han så sandelig fortryde.“

Så svarer Høj: „Da han og Beli mødtes, havde det ringe betydning. Frej kunne dræbe ham med en hånd. Men det kan være, at Frej finder det værre, at han mangler sværdet, når Muspels sønner kommer og hærger.“

38

Da siger Gangleri; „Du siger, at alle de mænd, der er faldet i kamp fra verdens begyndelse, nu er kommet til Odin i Valhal. Hvordan bespiser han dem? Jeg kunne tænke mig, at der ville være en anseelig forsamling.“

Da svarer Høj: „Det er sandt, hvad du siger; der er der en anseelig forsamling, men der skal komme mange flere endnu, og alligevel vil det synes at være for få, når ulven kommer. Men aldrig er der så stor en men-

³⁶ Fra *Skirnismål*.

neskemængde i Valhal, at flæsket fra det svin, der hedder Sæhrimnir, ikke rækker til alle. Det bliver kogt hver dag og er som nyt om aftenen. Men det spørgsmål, du nu stiller, vil jeg ikke tro at ret mange er kloge nok til at kunne svare på med sandhed. Kokken hedder Andhrimnir og kogekarret Eldhrimnir. Sådan bliver der fortalt her:

Andhrimnir koger
i Eldhrimnir
svinet Sæhrimnir,
det bedste flæsk.
Men det ved få,
hvad einherjer lever af.³⁷

Så siger Gangleri: „Mon Odin får samme mad og drikke som einherjerne?“

Høj siger: „Den mad, der står på hans bord, giver han til sine to ulve, som hedder sådan: Geri og Freki. For han behøver ingen mad. Vin er både mad og drikke for ham. Sådan fortælles det her:

Geri og Freki
fodrer den kampvante,
højtprieste Herjafader,
men alene af vin
den våbenprægtige
Odin altid lever.³⁸

På hans skuldre sidder der to ravne, og i hans ører fortæller de ham om alle de nyheder, de ser eller hører. De hedder sådan: Hugin og Munin. Ved daggry sender han dem ud at flyve over hele verden, og de kommer tilbage til morgenmåltidet. På den måde får han kendskab til mange begebenheder. Derfor kalder mennesker ham ravnenes gud. Sådan som det er fortalt:

Hugin og Munin
flyver frem hver dag
over den mægtige jord.

³⁷ Fra *Grimnismål*.

³⁸ Fra *Grimnismål*.

Jeg ængstes for, at Hugin
ej kommer tilbage,
dog frygter jeg mere for Munin.³⁹

39

Så siger Gangleri: „Hvad får einherjer at drikke, der forslår lige så godt som maden, eller bliver der drukket vand dér?“

Da taler Høj: „Nu spørger du underligt, hvis du tror, at Alfader vil indbyde konger og jarler eller andre mægtige mænd og give dem vand at drikke, og den, som kommer til Valhal efter at have udholdt dødelige sår og stærke smerter, ville ved min tro finde den slurk vand dyrekøbt, hvis ikke der var en bedre behandling at finde der. Om det kan jeg fortælle dig noget andet. Oppe på Valhal står der en ged, som hedder Heidrun, og bider bladene af græne på det træ, der er meget navnkundigt, og som hedder Lerad, og fra dens patter strømmer den mjød, hvormed den hver dag fylder et stort ølkar. Det er så stort, at alle einherjer får slukket tørsten.“

Så siger Gangleri: „Det er en utrolig nyttig ged for dem. Det må være et fantastisk godt træ, den bider af.“

Da siger Høj: „Endnu mere bemærkelsesværdig er hjorten Eiktyrnir, der står på Valhal og bider af dette træs grene, og fra dens horn drypper det så meget, at det kommer ned i Hvergelmir, og derfra udspringer de floder, som hedder sådan: Sid, Vid, Sekin, Ekin, Svøl, Guntro, Fjorm, Fimbultul, Gipul, Gøpul, Gømul, Geirvimul. Disse flyder gennem asernes bebyggelse. Disse omtales også: Tyn, Vin, Tøl, Bøl, Grad, Guntrain, Nyt, Nøt, Nøn, Hrøn, Vina, Veg, Svin, Tjodnuma.“

40

Da siger Gangleri: „Det er forunderlige ting, du nu har fortalt. Valhal må være et kæmpestort hus, og der må ofte være stor trangsel foran døren.“

Da svarer Høj: „Hvorfor spørger du ikke om, hvor mange og hvor store døre der er i Valhal? Hvis du får det fortalt, så vil du sige, at det vil være underligt andet, hvis ikke enhver, der vil, kan gå ud og ind. Og sandt at sige

³⁹ Fra *Grimnirsmål*.

er det ikke trangere at få plads i den end at gå ind i den. Her kan du lytte til *Grimnirsmål*:

Seks hundrede døre
og dertil fyrre mere,
det tror jeg der er i Valhal.
Ni hundrede og tres einherjer
går samtidig ud ad en dør,
når de skal mødes med ulven i kamp.“

41

Så siger Gangleri: „Der er en meget stor menneskemængde i Valhal. Odin er minsandten en mægtig høvding, når han leder så stor en hær. Men hvad underholder einherjerne sig med, når de ikke drikker?“

Høj siger: „Hver dag, når de har klædt sig på, så udruster de sig til kamp og går ud på pladsen og kæmper, og den ene falder oven på den anden. Det er deres fornøjelse. Og når morgenmåltidet nærmer sig, så rider de hjem til Valhal og sætter sig til at drikke, sådan som det her fortælles:

Alle einherjer
i Odins tun
hugger daglig løs på hinanden.
Vælger de faldne
og rider fra kampen
sidder derefter forligte sammen.⁴⁰

Men det er sandt, hvad du sagde: Odin er magtfuld. Det findes der mange eksempler på. Sådan fortælles det her med asernes egne ord:

Yggdrasils ask
er ypperst blandt træer
og Skidbladnir blandt skibe,
Odin blandt aser,
Sleipnir blandt heste,

⁴⁰ Fra *Väfrudnirsmål*.

Bifrøst blandt broer,
og Brage blandt skjalde,
Habrok blandt høge,
og blandt hunde Garm.⁴¹

Da siger Gangleri: „Hvem ejer hesten Sleipnir? Og hvad kan der fortælles om den?“

Høj taler: „Du ved ikke spor om Sleipnir og kender ikke omstændighederne for dens tilblivelse! – men du vil synes, at det er en fortælling værd. Tidligt i begyndelsen af gudernes bebyggelse, da guderne havde opført Midgård og bygget Valhal, kom der en byggearbejder, der tilbød dem på halvandet år at opføre så godt et fæstningsværk, at det var sikkert og pålideligt mod bjergkæmper og rimtrolde, selv om de trængte ind over Midgård. Som løn kræver han, at han skal giftes med Freja, og han ville også have sol og måne. Så mødtes aserne for at drøfte sagen og holdt rådslagning, og man aftalte med byggearbejderen, at han skulle få det, han krævede, hvis han fik opført fæstningsværket på en vinter, men hvis der den første sommerdag var noget ufærdigt på fæstningsværket, skulle han gå glip af lønnen. Han skulle ikke modtage hjælp til arbejdet af noget menneske. Og da de fortalte ham disse betingelser, bad han dem om at give sig lov til at få hjælp af sin hest, der hed Svadilfæri. Og på Lokes råd fik han tilladelse til det. Den første vinterdag begyndte han at bygge fæstningsværket, og om natten slæbte han sten derhen med hesten. Men aserne syntes, det var et stort under, hvor store klipper den hest kunne trække, og hesten udførte en dobbelt så stor kraftpræstation som byggearbejderen. Og deres aftale var indgået med stærke vidnesbyrd og mange edsaflægninger, for jætterne fandt det ikke sikkert at være sammen med aserne uden garantier, hvis Tor kom hjem, men på det tidspunkt var han taget østpå for at banke trolde. Og som vinteren gik, skred det hurtigt frem med opførelsen af fæstningsværket, og det var så højt og stærkt, at man ikke kunne storme det. Og da der var tre dage til sommer, var han næsten nået rundt til fæstningsværkets port. Så satte guderne sig i deres domssæder og rådslog og spurgte hinanden, hvem der havde foreslået at bortgifte Freja

41 Fra *Grimmirsmaal*.

til Jotunheim og ødelægge luftrummet og himlen ved at fjerne sol og måne og give dem til jætterne. Og alle blev enige om, at det måtte den have foreslået, som for det meste giver dårlige råd, Loke søn af Laufey, og de sagde, at han fortjente en grum død, hvis ikke han fandt på et råd, så byggearbejderen gik glip af lønnen, og gik løs på Loke. Og da han blev bange, aflagde han ed på, at han skulle ordne det sådan, at byggearbejderen gik glip af lønnen, hvad det end kostede ham. Og samme aften, da byggearbejderen kørte ud efter sten med hesten Svadilfæri, løb der en hoppe ud af en skov og hen til hesten og vrinskede. Og da hingsten fornemmede, hvad det var for en hest, blev den vild og rev seløjet itu og sprang af sted hen til hoppen, som løb foran ind i skoven, og byggearbejderen efter for at få fat i hingsten, og de to heste løber hele natten, og den nat lå byggeriet stille. Og dagen efter blev der ikke bygget så meget som tidligere. Og da byggearbejderen ser, at arbejdet ikke vil blive færdigt, raser han som en jätte. Men da aserne fik vished for, at der her stod en bjergkæmpe, så blev ederne ikke overholdt, og de råbte på Tor, og han kom i samme øjeblik, og dernæst fløj hammeren Mjølner til vejrs og han udredede byggelønnen og ikke sol eller måne, snarere forhindrede han ham i at leve i Jotunheim og slog det første og eneste slag, så hans hoved knustes i stumper og stykker, og sendte ham ned under Niflhel. Men Loke havde haft det sådan med Svadilfæri, at han senere fødte et føl. Det var gråt og havde otte ben, og det er den bedste hest blandt guder og mennesker. Sådan fortælles der i Vølvens spådom:

Da gik alle magter
til dommersæder,
højhellige guder,
og forhandlede om,
hvem der havde iblandet
hele rummet med svig
og givet jättens slægt
Ods mø.

Eder blev brudt,
ord og sværger,
alle højtidelige løfter
indbyrdes afgivet.
Tor alene slog til,

svulmende arrig.
Han sidder sjældent,
når han sådant hører.“

43

Så siger Gangleri: „Hvad er der at fortælle om Skidbladnir, når det er det bedste skib af alle? Findes der ikke et skib, der er lige så godt som det eller lige så stort?“

Høj siger: „Skidbladnir er det bedste af alle skibe og er bygget med den største håndværksmæssige kunnen, men Naglfari er det største skib, og det ejer Muspel. Nogle dværge, Ivaldis sønner, byggede Skidbladnir og gav Frej skibet. Det er så stort, at alle aser kan være om bord i det med våben og krigsudrustning, og det får vind, så snart sejlet er hejst, hvor det end skal hen. Men når man ikke skal rejse på havet med det, så er det bygget af så mange dele og med så stor kunstfærdighed, at man kan folde det sammen som et stykke stof og have det i sin pung.“

44

Da siger Gangleri: „Skidbladnir er et godt skib, men der må have været brugt rigtig megen trolddom, før noget sådant kan laves. Har Tor aldrig nogensinde oplevet, at han er stødt på noget så mægtigt eller magtfuldt, at det har oversteget hans kræfter på grund af styrke eller trolddom?“

Så siger Høj: „Det formoder jeg ikke, at ret mange kan fortælle om, men en del vanskeligheder synes han nok at have haft. Men selv om det forholdt sig sådan, at et eller andet har været så magtfuldt eller stærkt, at Tor ikke har kunnet vinde sejr, så er det unødvendigt at tale om det, for der findes mange eksempler på, at Tor er den mægtigste, og det må alle nødvendigvis tro på.“

Da siger Gangleri: „Nu forekommer det mig, at jeg har spurgt jer om noget, som ingen er i stand til at fortælle om.“

Da siger Jævnhøj: „Vi har hørt tale om nogle begivenheder, som vi mener er for utrolige til, at de kan være sande, men her nærved sidder den, der kan give sande oplysninger, og du må tro på, at den, der aldrig tidligere har løjet, heller ikke vil gøre det for første gang nu.“

Så siger Gangleri: „Jeg vil stå her og høre, om der kommer en løsning

på denne sag, og i modsat fald vil jeg erklære jer for overvundet, hvis ikke I kan fortælle om det, jeg spørger om.“

Da taler Tredje: „Nu er det tydeligt at se, at han vil vide besked om disse begivenheder, selv om vi ikke synes, det er kønt at berette om. Og du skal tie.“

Den her sag begynder sådan, at Agetor kørte af sted med sine bukke og vogn, og sammen med ham var den as, der kaldes Loke. Ved aftenstid kommer de til en bonde og får overnatning der. Og om aftenen tog Tor sine bukke og slagtede dem begge to. Derefter blev de flået og lagt i et kogekar. Og da de var kogt, satte Tor og hans ledsager sig til aftensmåltidet. Tor inviterede bonden og hans kone og deres børn til at spise med. Bondens søn hed Tjalfe og datteren Røskva. Så lagde Tor bukkenskindene på den anden side af ilden og sagde, at bonden og hans husstand skulle kaste knoglerne hen på bukkenskindene. Tjalfe, bondens søn, holdt på et af bukkens lårbener og skar en revne i det med sin kniv og brækkede det helt ind til marven. Tor opholdt sig der om natten, og før daggry stod han op og klædte sig på, tog hammeren Mjølknir og hævdede den og viede bukkenskindene. Så rejste bukkene sig, og den ene var da halt på bagbenet. Det bemærkede Tor og erklærede, at bonden eller hans familie ikke havde behandlet bukkens knogler forsvarligt. Han finder ud af, at lårbenet er brækket. Man behøver ikke at gøre en lang historie ud af det; alle kan forestille sig, hvor bange bonden blev, da han så, hvordan Tor lod øjenbrynene synke ned over øjnene; og af det, man kunne se af øjnene, tænkte han, at han ville styrte om alene for blikket. Han strammede grebet om hammerens skaft, så knoerne blev hvide, men bonden og hele hans familie gjorde som forventet, skreg fortvivlet, bad om nåde og tilbød alt, hvad de ejede, som erstatning. Men da han så deres rædsel, gik hans vrede over, og han blev roligere, og som forlig tog han deres børn Tjalfe og Røskva fra dem, og de blev så Tors tro tjenere og har fulgt ham lige siden.

45

Der efterlod han bukkene og begyndte rejsen østpå mod Jotunheim og helt til havet, og så fortsatte han ud over det dybe hav. Og da han nåede land, gik han op og med ham Loke, Tjalfe og Røskva. Da de havde gået et stykke tid, lå der en stor skov foran dem. De gik hele den dag, til det blev mørkt. Tjalfe var den fodrappeste af alle mennesker. Han bar Tors madpose, for det var svært at skaffe forsyninger. Da det var blevet mørkt,

søgte de efter et sted at overnatte og opdagede en meget stor bygning foran sig. For enden var der en indgang i hele bygningens bredde. Der søgte de ly for natten. Men midt om natten kom der et stort jordskælv, jorden under dem bølgede, og huset rystede. Da stod Tor op og kaldte på sine følgesvende, og de undersøgte omgivelserne og fandt en tilbygning midt i bygningen til højre og gik derind. Tor satte sig i indgangen, de andre befandt sig længere inde, og de var bange, men Tor holdt om hammerskaftet og havde tænkt at forsvare sig. Da hørte de en voldsom larm og buldren. Og da det blev daggry, gik Tor ud og så, at der lå en mand i skoven nær ved ham, og lille var han ikke. Han sov og snorkede kraftigt. Så mente Tor, at han forstod, hvad det havde været for et spektakel om natten. Han spænder styrkebæltet om sig, og hans askraft voksede, og i det samme vågner manden og rejste sig hurtigt op. Og da fortælles det, at denne ene gang tøvede Tor med at slå ham med hammeren og spurgte, hvad han hed. Han kaldte sig Skrymir.

„Men jeg behøver ikke,“ sagde han, „spørge om dit navn. Jeg kan se, at du er Asator. Og mon det er dig, der har slæbt min handske væk?“

Skrymir bøjede sig da ned og samlede sin handske op. Så ser Tor, at det havde været hans bygning om natten, og tilbygningen, det var handskens tommel. Skrymir spurgte, om Tor ville have hans selskab på rejsen, og det sagde Tor ja til. Så tog Skrymir sin madsæk og bandt den op og gjorde sig klar til at spise morgenmad, men Tor og hans følgesvende spiste et andet sted. Skrymir tilbød da, at de lagde deres mad sammen, og det sagde Tor ja til. Så bandt Skrymir al deres mad ned i en sæk og tog den på ryggen. Han gik forrest om dagen og det med ret store skridt. Og senere ved aftenstid fandt Skrymir et sted at overnatte til dem under et ret stort egetræ. Da siger Skrymir til Tor, at han vil lægge sig til at sove – „men tag I madsækken og lav aftensmad til jer selv.“

Dernæst falder Skrymir i søvn og snorkede højlydt, og Tor tog madsækken og vil binde den op, og det må fortælles, hvor utroligt det end lyder, at han ikke fik løst en knude og ikke bevæget en ende på snoren, så den blev løsere end før. Og da han ser, at arbejdet er nytteløst, så blev han vred, greb hammeren Mjølknir med begge hænder og trådte et skridt frem mod det sted, hvor Skrymir lå, og slår ham i hovedet. Og Skrymir vågner og spørger, om der mon faldt et blad ned i hovedet på ham, og om de allerede havde spist og nu er klar til at gå i seng. Tor siger, at de vil gå til ro nu. De går da hen under et andet egetræ. Men det skal du vide, at der da ikke blev sovet uden frygt.

Men midt om natten hører Tor, at Skrymir snorker og sover så fast, at

det buldrer i skoven. Da står han op og går hen til ham, svinger hammeren hårdt og hurtigt og slår ham lige midt i issen. Han kan se, at det forreste af hammeren synker dybt ind i hovedet. Og i samme øjeblik vågner Skrymir og sagde:

„Hvad nu? Faldt der et agern ned i hovedet på mig? Og hvad er der med dig, Tor?“

Men Tor gik skyndsomt tilbage og svarede, at han lige var vågnet, at det var midnat, og at man godt kunne sove længere. Da tænkte Tor, at hvis han fik mulighed for at give ham et tredje slag, så skulle han aldrig åbne sine øjne igen. Nu ligger han og holder øje med, om Skrymir falder i dyb søvn. Og lidt før daggry hører han, at Skrymir må være faldet i søvn, står op og løber hen til ham, svinger hammeren af al kraft og slår på den tinding, der vendte opad. Hammeren sank da i til skaftet, men Skrymir satte sig op og strøg sig over siden af hovedet og siger:

„Mon der sidder nogle fugle i træet oven over mig? Jeg har en mistanke om, at jeg vågnede, fordi der faldt lidt visne kviste ned i hovedet på mig. Og er du vågen, Tor? Det må være tid at stå op og klæde sig på. Men nu har I ikke lang vej tilbage til borgen, som kaldes Udgård. Jeg har hørt, at I indbyrdes har hvisket om, at jeg ikke var så ringe af vækst, men hvis I kommer til Udgård, så skal I få større mænd at se dér. Nu vil jeg give jer et godt råd: Lad være med at gøre jer større, end I er. Udgårdslokes hirdmænd vil næppe finde sig i pralerier fra sådan nogle pattebørn. Ellers vend hellere om, og den mulighed tror jeg, I er bedst tjent med. Men hvis I vil fortsætte, så gå mod øst, men jeg tager nu vejen nordpå til de fjelde, som I nu kan se.“

Skrymir tager madsækken og kaster den på ryggen og vender sig om og går ind i skoven, og det forlyder ikke, at aserne ønskede på hjerteligt gensyn.

Tor og hans følgesvende fortsatte fremad og gik indtil midt på dagen. Da så de et fæstningsværk, som lå på en slette, og måtte lægge nakken helt tilbage, før de kunne se op over det; de går hen til det, og der var en lukket tremmeport for fæstningens indgang. Tor gik hen til porten, og kunne ikke få den lukket op, men da de absolut ville ind i befæstningen, klemte de sig ind mellem tremmerne og kom således ind og så nu en stor hal og gik derhen. Døren var åben. Så gik de ind og fik øje på en masse mænd på to bænke og de fleste rigeligt store. Dernæst træder de frem for kongen

Udgårdsloke og hilste ham, men han vendte sig langsomt om mod dem og sagde med et skævt smil:

„Det tager tid at erfare nyt over lange afstande. Men forholder det sig anderledes, end jeg tænker, at denne lille fyr er Agetor? Men du er vel mægtigere, end du synes mig. Og hvilke færdigheder er det, som du og dine ledsagere mener at I besidder? Ingen skal være her sammen med os, som ikke overgår de fleste mænd i en eller anden kunst eller kunnen.“

Da siger den, der gik bagest, og som hedder Loke: „Jeg mestrer en færdighed, som jeg er parat til at afprøve: Der er ingen herinde, der kan spise sin mad hurtigere end jeg.“

Da svarer Udgårdsloke: „Det er da en færdighed, hvis du magter det, så lad det komme an på en prøve,“ – og råbte, at den, der sad længst væk, og som hedder Logi, skal gå ud på gulvet og stille op mod Loke. Så tog man et trug og bar det ind på hallens gulv og fyldte det med kød. Loke satte sig ved den ene ende og Logi ved den anden, og begge spiste så hurtigt som muligt og mødtes midt i truget. Da havde Loke spist alt kødet af knoglerne, men Logi havde også spist alt kødet og knoglerne og såmænd truget med, og nu syntes alle, at Loke havde tabt kampen.

Da spørger Udgårdsloke, hvad ham den unge mand kunne præstere, og Tjalfe siger, at han vil prøve at tage nogle kapløb med en eller anden, som Udgårdsloke udpeger. Udgårdsloke siger, at det er en god udfordring, og anser det for mere end sandsynligt, at han har gode evner for hurtigløb, hvis han skal lykkes i denne idræt, men siger, at det dog hurtigt skal blive afprøvet. Da rejser Udgårdsloke sig op og går ud, og på den flade slette var der en god bane til væddeløb. Så kalder Udgårdsloke en lille dreng ved navn Hugi hen til sig og bad ham løbe om kap med Tjalfe. De tager så det første løb, og Hugi er så meget foran, at han vender sig om mod ham ved banens ende. Da siger Udgårdsloke:

„Tjalfe, du bliver nødt til at anstrenge dig noget mere, hvis du skal vinde denne styrkeprøve, men sandt er det dog, at der ikke har været nogen mennesker her, som jeg synes var mere rapfodet end det her.“

Så tager de et andet løb, og da Hugi når til banens ende og han vender sig om, så var der et langt pileskud ned til Tjalfe. Da siger Udgårdsloke:

„Jeg synes, Tjalfe gør et godt løb, men nu tror jeg ikke længere, han er i stand til at vinde denne styrkeprøve. Men det vil vise sig, når de nu løber for tredje gang.“

Så tager de endnu et løb. Og da Hugi er kommet til banens ende og vender sig om, så er Tjalfe ikke nået halvvejs gennem banen. Så siger alle, at den styrkeprøve er afgjort.

Da spørger Udgårdsloke Tor, hvad det mon er for færdigheder, han vil vise dem, så storslåede beretninger, som folk har skabt om hans mægtige bedrifter. Da siger Tor, at han gerne vil påtage sig at drikke om kap med en eller anden. Udgårdsloke siger, at det passer fint, og går ind i hallen og kalder på sin opvarter og beder ham tage det straffehorn,⁴² som hirdmændene er vant til at drikke af. Derefter træder opvarteren frem med hornet og rækker det til Tor. Da siger Udgårdsloke:

„Man betragter det som godt drukket, hvis det her horn tømmes i ét drag, og nogle personer drikker ud i to drag. Men ingen er så dårlig til at drikke, at det ikke tømmes i tre.“

Tor ser på hornet, og det syner ikke af så meget, men er dog temmelig langt. Men han er meget tørstig, begynder at drikke og nedsvælger en masse og tænker, at det ikke er nødvendigt at føre hovedet til hornet mere end denne ene gang. Men da han løfter hovedet fra hornet for at trække vejret og ser, hvordan drikningen var gået, så synes han, at hvis det står lavere i hornet end før, så er forskellen meget lille. Da siger Udgårdsloke:

„Det er godt drukket, men ikke rigeligt nok. Jeg ville ikke tro det, hvis jeg fik det fortalt, at Asator ikke kunne tage en større slurk, men jeg er sikker på, at du vil drikke ud i den næste.“

Tor svarer ikke, sætter hornet for munden og har nu tænkt sig at tage en endnu større slurk og anstrenger sig for at drikke, så længe han har luft, og ser igen, at spidsen på hornet ikke løfter sig så meget, som han kunne ønske sig. Og da han tog hornet fra munden og kigger i det, synes han, at der nu er forsvundet mindre end første gang. Man kan nu bære hornet uden at spilde. Da sagde Udgårdsloke:

„Hvad nu, Tor? Levner du nu ikke mere til den sidste slurk, end du vil kunne overkomme? For mig ser det ud til, at hvis du nu skal tømme hornet i den tredje slurk, så skal den nok være den største. Men her vil du ikke kunne regnes for så stor en mand, som aserne kalder dig, hvis ikke du gør mere væsen af dig i andre færdigheder, end jeg synes tilfældet er med denne her.“

Da blev Tor vred, sætter hornet for munden og drikker så kraftigt, han kan, og kæmper længst muligt med at drikke. Men da han så ned i hornet, var der dog allerhøjest indtruffet en vis forskel. Og så giver han hornet tilbage og vil ikke drikke mere. Da siger Udgårdsloke:

„Nu er det let at se, at du ikke er så mægtig, som vi troede. Vil du

42 Et straffehorn var et stort drikkehorn, som en festdeltager ville blive afkrævet at tømme som bod for at have forbrudt sig mod reglerne i huset.

forsøge flere styrkeprøver? Nu kan man se, at den her kommer du ingen vegne med.“

Tor svarer: „Jeg vil godt forsøge endnu nogle styrkeprøver. Men det ville undre mig, om sådanne slurke var blevet kaldt så små, hvis jeg havde været hjemme blandt aserne. Hvilken slags styrkeprøve vil I nu tilbyde mig?“

Da siger Udgårdsloke: „Her gør unge drenge det, der vil synes af ringe betydning, nemlig at løfte min kat op fra jorden. Men jeg ville ikke kunne tale således til Asator, hvis jeg ikke allerede havde set, hvor meget ringere du er, end jeg troede.“

Derefter løb der en ret stor, grå kat ud på hallens gulv. Og Tor gik hen til den og greb den midt under bugen med sin hånd og løftede den op. Men katten skød ryg, efterhånden som Tor strakte armen op. Og da Tor pressede armen så højt op, han kunne, da lettede katten på en enkelt pote, og Tor får ikke fuldført den styrkeprøve. Da siger Udgårdsloke:

„Den styrkeprøve gik, som jeg forventede. Katten er ret stor, men Tor er lille og lav ved siden af de kæmpestore mænd, der er her hos os.“

„Så siger Tor: „Hvis jeg er så lille, som I kalder mig, så skal en eller anden træde frem nu og brydes med mig! Nu er jeg vred!“

Da svarer Udgårdsloke og ser sig om på bænkene og sagde: „Jeg kan ikke se den mand herinde, der ikke vil synes det under sin værdighed at brydes med dig.“ Men så tilføjer han: „Lad os nu lige se. Kald kvinden, min plejemor Elli, herind til mig, så kan Tor brydes med hende, hvis han vil. Hun har nedlagt mænd, som for mig at se ikke er mindre stærke end Tor.“

Derefter kom der en gammel kone ind i hallen. Udgårdsloke siger så, at hun skal tage brydegreb med Asator. Det skal der ikke gøres en lang historie ud af. Den brydning gik sådan, at jo hårdere Tor kæmpede med brydegrebet, jo fastere stod hun. Da begyndte den gamle at bruge brydekneb, og Tor vaklede på fødderne, rykkene var voldsomme, og kort efter gik Tor i knæ på det ene ben. Så trådte Udgårdsloke frem og bad dem stoppe med at brydes og sagde, at Tor nok ikke behøvede at udfordre flere mænd til brydning i hans hal. Det var også sent på aftenen. Udgårdsloke viste Tor og hans følgesvende hen til deres pladser, og der opholder de sig natten lang og blev godt beværtet.

Og om morgenen ved daggry står Tor og hans ledsagere op, klæder sig på og er klar til at tage af sted. Da kom Udgårdsloke og lod et bord sætte frem til dem. Og så skortede det ikke på god beværtning, mad og drikke. Og da de havde spist, vil de begive sig på rejsen. Udgårdsloke følger dem på vej og går med dem ud af befæstningen. Og ved adskillelsen henvender Udgårdsloke sig til Tor og spørger, hvordan han synes rejsen er gået, og om han mon har mødt et mægtigere menneske end ham. Tor siger, at han ikke kan påstå, at han ikke har fået stor vanære af deres samvær.

„Og jeg ved godt, at I vil kalde mig en lille, ubetydelig mand, og det bryder jeg mig ikke om.“

Da siger Udgårdsloke: „Nu skal jeg i sandhed fortælle dig, nu du er kommet uden for befæstningen, at så længe jeg lever og kan råde, kommer du aldrig ind i den igen. Og du var ved min tro aldrig kommet ind i den, hvis jeg på forhånd havde vidst, at du besad så mægtige kræfter, og du havde nær bragt os i stor fare. Men jeg brugte synsvildelser mod dig, så da jeg første gang stødte på dig i skoven, var det mig, der kom jer i møde. Og da du skulle binde madsækken op, havde jeg bundet den med jernsnor, og du fandt ikke ud af, hvor den skulle åbnes. Og derefter gav du mig tre slag med hammeren, og det første var det mindste, men dog kraftigt nok til, at det ville have betydet min død, hvis det havde ramt. I nærheden af min hal så du et tuffjeld og i det så du tre firkantede dale, hvoraf den ene var dybest; det var sporene efter din hammer. Jeg trak i al hast tuffjeldet ind foran slagene, men det så du ikke. Det samme gjaldt de styrkeprøver, I forsøgte med mine hirdmænd. For det første den, som Loke udførte. Han var meget sulten og spiste ivrigt, men den, der hedder Logi, det var den utæmmelige lue, og den opbrændte truget lige så hurtigt som kødet. Og da Tjalfe prøvede at løbe om kap med den, som hed Hugi, da var det min hu, og Tjalfe kunne ikke forventes at konkurrere med den i hurtighed. Og da du drak af hornet og det forekom dig at gå trægt, så skete der et under, som jeg ved min tro aldrig havde troet muligt: Hornets anden ende lå ud i havet, men det så du ikke, og når du nu kommer til kysten, da vil du kunne se, hvor tørt du har drukket havet. Det kaldes nu forstranden.“

Og han fortsætter:

„Det forekom mig ikke mindre imponerende, da du løftede katten, og det er sandt, når jeg fortæller dig, at alle de, der så dig løfte den ene pote fra jorden, blev bange. For katten var ikke, hvad den syntes dig at være:

Det var Midgårdsslangen, som ligger omkring alle lande, og dens længde rakte knap nok, til at hale og hoved rørte jorden. Og så højt op strakte du armen, at der var kort vej til himlen. Og det var også et stort under, at du holdt så længe ud under brydningen og kun faldt ned på det ene knæ, da du brødes med Elli, for der har aldrig levet nogen, og ingen vil nogensinde leve, hvis man er så gammel, at man oplever alderdommen, at ælde ikke vil bringe dem alle til fald. Og nu er det sandt at sige på tide, at vi skilles, og for begges skyld vil det være bedst, hvis I ikke kommer oftere for at træffe mig. Jeg vil også en anden gang værgé min borg med samme slags kneb eller andre, så I ikke kan få magt over mig.“

Men da Tor hørte denne beretning, greb han efter hammeren og hæver den op i luften, men da han vil slå, kan han ikke få øje på Udgårdsløke nogen steder. Og så vender han sig om mod borgen og har i sinde at ødelægge den. Da ser han i stedet en bred og smuk slette og ingen borg. Så vender han om og går sin vej, til han kommer hjem til Trudvang. Men da havde han sandt at sige besluttet sig for at forsøge, om ikke han og Midgårdsslangen kunne komme til at mødes, som det siden skete. Nu vil jeg mene, at ingen kan berette mere sandfærdigt om denne af Tors rejser.“

48

Da siger Gangleri: „Udgårdsløke er vældig magtfuld, og han benytter sig meget af kneb og magi. Og man kan se, at han er magtfuld, eftersom han havde hirdmænd, der har vældige kræfter. Men Tor har vel hævnnet dette, ikke?“

Høj svarer: „Det er ingen hemmelighed, selv ikke for ulærde, at Tor fik oprejsning for den rejse, der blev berettet om før, og ikke havde været hjemme ret længe, før han gjorde sig klar til at rejse i en sådan hast, at han hverken fik vogn eller bukke eller ledsagere med. Han gik gennem Midgård som en ung mand og kom sent på dagen hen mod aften til en jætte, der hed Hymir. Der blev Tor om natten. Ved dag gry stod Hymir op og klædte sig på og gjorde sig klar til at ro ud på havet for at fiske. Og Tor sprang op og var hurtigt klar og bad Hymir lade ham ro med sig ud på havet. Men Hymir sagde, at han ikke ville være til stor hjælp, når han var så lille og ung. „Og du vil komme til at fryse, hvis jeg sidder så længe og så langt ude, som jeg plejer.“ Men Tor sagde, at han ville kunne ro så langt fra land, at det ikke var sikkert, at han var den første til at bede om at blive roet ind. Og Tor blev så vred på jætten, at han straks var klar til at give

ham en på skallen med hammeren, men han undlod det, fordi han havde tænkt sig at måle sin styrke et andet sted. Han spurgte Hymir, hvad de skulle bruge som madding, men Hymir bad ham selv skaffe sig madding. Da vendte Tor sig mod en flok okser, han havde set, og som Hymir ejede. Han tog fat i den største okse, som hed Himinhjotr, vred hovedet af den og tog det med ned til havet. Da havde Hymir skudt båden ud. Tor gik om bord og satte sig bagest i øserummet, greb to årer og roede, og Hymir syntes, at hans roning gav god fart. Hymir sad i forstavn og roede, og roningen gik rask. Så sagde Hymir, at de var nået ud til de fiskebanker, hvor han var vant til at sidde og trække hellefisk op, men Tor siger, at han vil ro meget længere, så de roede endnu et stykke. Da sagde Hymir, at de var kommet så langt ud, at det ville være farligt at sidde længere ude på grund af Midgårdsslangen. Men Tor siger, at han ville ro et stykke tid endnu og gjorde det, og da blev Hymir noget utilpas. Og da Tor havde lagt årerne op, gjorde han en ret stærk line i stand, og krogen var ikke mindre solid. Derefter satte Tor oksehovedet på krogen og kastede ud, og krogen gik til bunds. Og sandt at sige narrede Tor ikke Midgårdsslangen mindre, end Udgårdsløke havde hånet ham, da Tor løftede slangen op med armen. Midgårdsslangen gabte over oksehovedet, og krogen trængte ind i slangens gane. Og da slangen mærkede det, rykkede den så hårdt til, at begge Tors næver hamrede mod bådens kant. Så blev Tor rasende, askraften voksede i ham, og han stemte så hårdt imod, at han trådte gennem båden med begge ben og stemte mod havbunden; derefter trak han slangen op til kanten af båden. Og man må nok sige, at den, som ikke så Tor gennembore slangen med sit blik og slangen nedefra stirre tilbage og spy gift, har aldrig set et skrækindjagende syn. Det fortælles, at jætten Hymir skiftede farve, blev bleg og rædselsslagen, da han så slangen og vandet, som fossede ind og ud af båden. Og i samme øjeblik Tor greb hammeren og hævdede den op i luften, famlede jætten efter agnkniven og huggede Tors line over ved bådens kant, så slangen sank tilbage i havet. Tor kastede hammeren efter den, og nogle siger, at han slog hovedet af den nede på bunden. Men jeg tror, at det vil være mere sandt at fortælle dig, at Midgårdsslangen stadig lever og ligger ude i det omgivende hav. Tor løftede sin næve og gav Hymir sådan en på øret, at han røg på hovedet i vandet, så man kunne se hans fodsåler. Og Tor vadede i land.“

Da sagde Gangleri: „Er der sket vigtigere ting blandt aserne? Det var en stor bedrift, Tor udførte på den rejse.“

Høj svarer: „Der kan godt fortælles om begivenheder, som aserne tillagde større vægt. Begyndelsen på denne fortælling er, at Balder den Gode havde voldsomme og onde drømme om sit liv. Og da han havde fortalt aserne om drømmene, rådslog de med hinanden og nåede frem til, at man skulle bede om at få Balder beskyttet mod alle farer. Og Frig fik løfte om, at ild og vand, jern og alle slags metaller, sten, jord, træer, sygdomme, dyr, fugle, gift og slanger ville skåne Balder. Og efter det var sket og bekendtgjort, morede det Balder og aserne, at han stillede sig op på tinget, så alle de andre skiftevis kunne kaste med spyd efter ham, hugge til ham eller smide med sten. Men ligegyldigt hvad der blev gjort, tog han ikke skade, og alle syntes, det var meget hæderfuldt. Men da Loke, søn af Laufey, så det, brød han sig ikke om, at Balder ikke tog skade. Han tog hen til Frig i Fensal og forvandlede sig til en kvinde. Frig spørger da, om kvinden vidste, hvad aserne havde for på tinget. Hun sagde, at alle skød til måls efter Balder, og at han ikke tog skade af det. Så siger Frig: „Ingen våben eller træsorter vil beskadige Balder. Jeg har fået løfte fra dem alle.“ Så spørger kvinden: „Har alle ting aflagt løfte om at skåne Balder?“ Frig svarer: „Der vokser et lille træskud vest for Valhal. Det kaldes en mistelten. Jeg syntes, at den var for ung at afkræve løftet.“ Derefter forsvandt kvinden. Loke tog misteltenen og rev den op og gik hen på tinget. Høder stod i yderkanten af menneskekredsen, for han var blind. Loke siger til ham: „Hvorfor skyder du ikke til måls efter Balder?“ Han svarer: „Fordi jeg ikke kan se, hvor Balder er, og for øvrigt er jeg våbenløs.“ Så siger Loke: „Gør dog ligesom de andre og vis Balder samme ære, som de viser ham. Jeg skal vende dig i den retning, hvor han står. Kast den her kvist mod ham.“ Høder tog misteltenen og kastede den med Lokes hjælp mod Balder. Skuddet fløj gennem ham, og han faldt død om på jorden, og det er den største ulykke, der er sket blandt guder og mennesker. Da Balder var faldet, magtede ingen af aserne at tale eller løfte en hånd for at tage ham op, og man så på hinanden, og alle tænkte det samme om den, der havde udført denne gerning. Men stedet var så ukrænkeligt, at ingen kunne tage hævn. Og da aserne forsøgte at tale, brød gråden frem i stedet for, så de ikke med ord kunne fortælle hinanden om deres sorg. Denne skade ramte Odin hårdest, fordi han bedst forstod, hvor stort et tab og afsavn Balders død ville

være for aserne. Da guderne var faldet til ro, tager Frig ordet, og hun spurgte, om der var en blandt aserne, der ville vinde al hendes kærlighed og velvilje, for så skulle han ride ad Hels vej og prøve, om han kunne finde Balder og tilbyde Hel en løsesum, hvis hun vil lade Balder tage hjem til Asgård. Han, som påtog sig rejsen, hed Hermod den Hurtige og var en søn af Odin. Så tog man Sleipnir, Odins hest, og førte den frem, og Hermod steg op på hesten og galoperede bort. Aserne tog Balders lig og bar det ned til havet. Balders skib hed Hringhorni. Det var større end alle andre skibe. Det ville guderne sætte i vandet og holde Balders balfærd på det. Men skibet rokkede sig ikke. Da blev der sendt bud til Jotunheim efter en jættekvinde, der hed Hyrrokkin. Da hun kom, red hun på en ulv og havde en hugorm som tømme. Hun sprang af sin hest, og Odin råbte til fire bersærker, at de skulle holde den, men det kunne de ikke, medmindre de lagde den ned. Så gik Hyrrokkin hen til skibets stævn og skød det ud på vandet i første forsøg, så flammerne stod op fra rullestokkene, og alle lande rystede. Da blev Tor vred og greb hammeren og ville have knust hendes hoved, hvis ikke alle guderne var gået i forbøn for hende. Nu blev Balders lig båret ud på skibet, og da hans kone Nanna, Neps datter, så det, bristede hendes hjerte af sorg, så hun døde. Hun blev lagt på bålet, og der blev sat ild til. Tor stod ved siden af og viede bålet med Mjølknir. Men en dværg rendte rundt for fødderne af ham. Han blev kaldt Lit. Tor svingede foden mod ham og sparkede ham ind i ilden, så han brændte.

Til denne ligbrænding kom der mange slags folkeslag: Først skal der fortælles om Odin, og at Frig og valkyrierne og hans ravne var sammen med ham, og Frej kørte i en vogn med ornen, som hedder Gyldenbørste eller Slidrugtand. Og Heimdal red på den hest, der hedder Guldring, og Freja sine katte. Der kommer også en stor flok rintrolde og bjergkæmper. Odin lagde den guldring på bålet, der hedder Draupnir. Siden har den besiddet den egenskab, at der hver niende nat drypper otte lige så tunge guldringe af den. Balders hest blev ledt til bålet med alt ridetøj. Og om Hermod kan der fortælles, at han red ni nætter gennem mørke og dybe dale, så han intet så, før han kom til floden Gjøl og red ud på broen over Gjøl. Den er belagt med lysende guld. Modgunn er den unge piges navn, som vogter broen. Hun spurgte ham om navn og familie og sagde, at der den forrige dag var redet fem hærdelejer med døde mennesker over broen.

„Men broen dunder ikke mindre under dig alene, og du har ikke døde menneskers farve. Hvorfor rider du her på Hels vej?“

Han svarer: „Jeg skal ride til Hel for at finde Balder. Og du har måske set Balder på Hels vej?“

Og hun fortalte, at Balder var redet over broen over Gjøl, „og Hels vej fører nedad og nordpå.“

Så red Hermod, indtil han kom til Hels gitterport. Da steg han af hesten og strammede dens gjord, steg op og gav den sporerne. Og hesten sprang så højt hen over porten, at den var langt over. Så red Hermod hen til hallen og steg af hesten, gik ind i hallen og så her sin bror Balder sidde i højsædet, og der opholdt Hermod sig om natten. Og om morgenen bad Hermod så Hel om, at Balder kunne ride hjem med ham, og fortalte, hvor megen gråd der var blandt aserne. Men Hel sagde, at det nu skulle vise sig, om Balder var så elsket, som det bliver sagt, „og hvis alle ting i verden, levende og døde, begræder ham, så skal han tage tilbage til aserne, men forblive hos Hel, hvis nogen har noget imod det eller ikke vil græde.“

Så rejste Hermod sig, og Balder fører ham ud af hallen og tog ringen Draupnir og sendte Odin den til minde, og Nanna sendte Frig et lærredsklæde og flere andre gaver, og Fulla en fingerring af guld. Så red Hermod hele vejen tilbage og kom til Asgård og fortalte om alle de begivenheder, han havde set og hørt.

Dernæst sendte aserne sendebud ud i hele verden for at bede om, at Balder blev grædt ud af Hel. Og det gjorde alle, mennesker og dyr og jorden og sten og træ og alt metal, ligesom du nok har set, at disse ting græder, når de kommer fra frost til varme. Da sendebuddene vendte hjem efter at have udført deres ærinde godt, finder de en hule, hvor der sad en jættekvinde. Hun kaldte sig Tøk. De beder hende græde Balder ud af Hel. Hun siger:

„Tøk vil græde
tørre tårer
over Balders balfærd.
Den gamles søn, død eller levende,
gav mig ingen glæde:
Hel kan beholde det, hun har.“⁴³

Og man siger, at det var Loke Laufeyss søn, som har gjort mest ondt blandt aserne.“

⁴³ Strofen kendes kun fra *Snorris Edda*.

Så siger Gangleri: „Det var virkelig meget, Loke fik udrettet, da han først forvoldte, at Balder blev dræbt, og siden, at han ikke blev udfriet fra Hel. Og hævnede man sig slet ikke på ham?“

Høj taler: „Han fik det betalt, så han vil mærke det længe. Da guderne var blevet så vrede, som man kunne forvente, stak han af og gemte sig oppe i et fjeld, hvor han byggede et hus med fire døre, så han fra huset kunne se ud i alle retninger. Men om dagen forvandlede han sig ofte til en laks og skjulte sig da ved vandfaldet Frananger. Så tænkte han ved sig selv, hvilket snedigt påfund aserne ville gribe til for at fange ham i vandfaldet. Og da han sad i huset, tog han noget hørgarn og knyttede masker på det, sådan som net siden er blevet lavet. Og foran ham brændte der et bål. Da så han, at aserne var tæt på ham, for Odin havde fra Hlidskjalf set, hvor han var. Han sprang straks op og ud i floden og kastede nettet ind i ilden. Og da aserne nåede frem til huset, gik den, der var klogere end alle andre, og som hedder Kvasir, først ind. Og da han på bålet så de blege spor efter det brændte net, forstod han, at det måtte være et snedigt påfund til at fange fisk med, og det fortalte han aserne. Derefter begyndte de at lave et net ligesom det, de af de blege spor kunne se, Loke havde lavet. Og da nettet var færdigt, går aserne ned til floden og kaster nettet i vandfaldet. Tor holdt i den ene ende, og i den anden holdt alle de andre aser, og så trak de nettet. Og Loke bevægede sig foran og lægger sig ned mellem to sten. De trak nettet hen over ham og mærkede noget levende og går for anden gang op til vandfaldet og kaster nettet ud og binder noget i, der er så tungt, at det ikke burde være muligt at komme under. Så bevæger Loke sig foran nettet, men da han ser, at der var kort vej ud til havet, springer han op over kanten af nettet og glider op mod vandfaldet. Nu så aserne, hvor han søgte hen, går endnu en gang op til vandfaldet og deler sig i to hold, mens Tor følger efter midt i floden, og så går de ud mod havet. Loke ser nu to muligheder – det var livsfarligt at springe ud i havet, men lige så livsfarligt det modsatte, endnu en gang at springe over nettet – men det gjorde han, sprang lynhurtigt over nettets kant. Tor greb ud efter ham og tog fat om ham, og han gled i hans hånd, så hånden først standsede ved halen. Og derfor er laksen så smal bagtil.

Nu var Loke fanget uden frit lejde, og man tog ham med hen i en hule. Der fandt de tre flade sten og satte dem på højkant og bankede hul igennem hver af stenene. Så blev Lokes sønner Vali og Nari eller Narfi fanget. Aserne forvandlede Vali til en uly, og han sønderrev sin bror

Narfi. Da tog aserne hans tarme, og med dem bandt de Loke hen over de tre sten – en under skuldrene, en anden under lænden og den tredje under knæhaserne – og båndene blev til jern. Så tog Skade en giftslange og satte den fast over ham, så giften fra slangen kunne dryppe ham ned i ansigtet. Men hans kone Sigyn står hos ham og holder et vaskefad ind under giftdråberne. Og når vaskefadet er fuldt, går hun hen og tømmer det for gift, og imens drypper giften ned i hans ansigt. Da rykker det så voldsomt i ham, at hele jorden ryster. Det kalder I jordskælv. Der ligger han bundet til ragnarok.“

51

Da siger Gangleri: „Hvilke begivenheder kan der fortælles om ragnarok? Det har jeg ikke tidligere hørt omtalt.“

Høj siger: „Det kan der fortælles mange og store begivenheder om. Den første er, at der kommer en vinter, der kaldes fimbulvinter. Da flyger det med sne fra alle retninger. Og så er der streng frost og kraftige vinde. Ingen har glæde af solen. Tre vintre følger efter hinanden uden nogen sommer imellem. Men forud går der så tre andre vintre, hvor der er store krige i hele verden. Da dræber brødre hinanden af grådighed, og ingen skåner far eller søn under drab eller slægtsfejder. Sådan fortælles der i Vølvens spådom:

Bror går mod bror
og banemænd bliver,
søskendesønner vil
slægtskab bryde.
Hårdhed mellem mænd,
meget horeri,
spydtid, sværdtid,
kløvede skjolde,
ulvetid, vindtid,
inden verden styrter.

Så sker der det, som anses for en stor begivenhed, at ulven sluger solen, og det synes mennesker er et stort tab. Så tager den anden ulv månen, og den gør også stor skade. Stjernerne forsvinder fra himlen. Så sker den begivenhed også, at hele jorden og bjergene ryster, så træer løsnes fra

jorden, bjergene falder sammen, og alle lænker og bånd brister og slides over. Da slipper Fenrisulven løs. Da bruser havet ind over landene, for så vrider Midgårdsslangen sig i jættevrede og søger op på land. Da sker der også det, at skibet, der hedder Naglfar, løsner sig. Det er lavet af døde menneskers negle, og det er derfor værd at være opmærksom på, at hvis man dør med uafskårne negle, så bidrager det menneske med meget materiale til skibet Naglfar, som guder og mennesker sent ville ønske var blevet bygget. Og i denne bølgegang flyder Naglfari. Hrym hedder jætten, der styrer Naglfar. Og Fenrisulven går frem med opspærret gab, og overkæben rører himlen og underkæben jorden. Var der plads, ville den gabe endnu højere. Flammerne står ud af dens øjne og næsebor. Midgårdsslangen spyer gift, så den oversprøjter hele himlen og havet; den er skrækindjagende, og den er på ulvens ene side. Under dette bulder kløves himlen, og derfra rider Muspels sønner. Surt rider først, og både foran og bag ham er der brændende ild. Hans sværd er meget godt. Det stråler klarere end solen. Men når de rider op på Bifrost, så falder den som før sagt sammen. Muspels sønner trænger frem over den slette, der hedder Vigrid. Så når også Fenrisulven og Midgårdsslangen frem. Da er også Loke nået frem og Hrym og med ham alle rimtroldene, mens Loke ledsages af alle Hels følgesvende. Men Muspels sønner har deres egen hærafdeling. Den er meget lys. Sletten Vigrid er flere hundrede kilometer på hver led.

Og når disse begivenheder sker, rejser Heimdal sig og blæser voldsomt i Gjallarhornet og vækker alle guderne, og de holder ting sammen. Da rider Odin til Mimirs kilde for at få et råd fra Mimir til sig selv og sit følge. Da skælver Yggdrasils ask, og ingenting er uden frygt i himlen eller på jorden. Aserne rustet sig til kamp sammen med alle einherjer og trænger frem over sletten. Odin rider forrest med guldhjelm og prægtig brynje og sit spyd, som hedder Gungnir. Han styrer mod Fenrisulven, og Tor er ved hans side, men han kan ikke hjælpe ham, for han kæmper med Midgårdsslangen og har rigeligt at se til. Frej kæmper mod Surt, og det bliver et hårdt møde, før Frej falder. Det bliver hans død, at han er uden det gode sværd, som han gav Skirnir. Da er også hunden Garm, som står bundet foran hulen Gniphellir, sluppet løs. Den er et kæmpe uhyre. Den tager kampen op mod Tyr, og de dræber hinanden. Tor tager livet af Midgårdsslangen og træder derefter ni skridt væk. Så falder han død til jorden af den gift, som slangen har spyet på ham. Ulven sluger Odin. Det bliver hans død. Men straks efter dukker Vidar op og træder med den ene fod på ulvens underkæbe. På den fod har han skoen, der har været samlet sam-

men til gennem alle tider: Det er de kileformede skindstykker, som folk skærer af deres sko ved hæl og tå. Derfor skal den person, som vil overveje at komme aserne til hjælp, smide de skindstykker væk. Med den ene hånd tager han ulvens overkæbe og river gabet i stykker på den, og det bliver ulvens død. Loke strides med Heimdal, og de dræber hinanden. Dernæst slynger Surt ild ud over jorden og brænder hele verden. Sådan er det fortalt i Vølvens spådom:

Højt blæser Heimdal,
hornet er i luften.
Odin taler
til Mimirs hoved.
Skælver Yggdrasils
ask stående,
det gamle træ sukker,
og jætten slipper fri.

Hvad er der med aser?
Hvad er der med alfer?
Alt i Jotunheim giver sig.
Aser er på tinget.
Dværge stønner
foran stendøre,
bjergvæggens vise.
Ved I nok, eller hvad?

Hrym kører østfra
har skjold for sig.
Kæmpestaven⁴⁴ vrider sig
i jættevrede.
Slangen pisker bølger,
ørnen vil skribe,
den mørkblege får i lig,
fri slipper Naglfar.

⁴⁴ Midgårdsslangen.

Et skib sejler østfra,
Muspels skarer vil
over havet haste,
og Loke styrer.
Al tåbeyngel
med ulven er.
De har Byleists
bror med sig.

Surt kommer sydfra
med træets skade.⁴⁵
Skinner fra sværd
gudernes sol.
Fjeldtop ramler
troldpak famler.
Hærmænd tramper Hels vej,
og himlen kløves.

Så hænder
Hlins anden sorg,⁴⁶
da Odin skal
med ulven kæmpe,
og Belis lysende
banemand⁴⁷ med Surt.
Der vil Frigs
glæde falde.

Da skal Odins søn
med ulven kæmpe,
Vidar er på vej
mod valens dyr.
Med hånden stikker han
sværdet i hjertet
på Hvedrungs afkom.
Så er fader hævnnet.

⁴⁵ Ilden.

⁴⁶ Den første var Balders død. Her er Hlin sandsynligvis identisk med Frig.

⁴⁷ Frej.

Det berømte afkom
af Hlødyn⁴⁸ går
dødsmerket mod slangen,
den frygter ej nid.
Alle folk
forlader jordens sted,
når Midgårds vogter
i vrede dræber.

Sol sortner,
synker land i hav.
Fra himlen klare
stjerner forsvinder.
Brager damp
og livets bål,
spiller høje flammer
mod selve himlen.

Her fortælles endnu mere:

Vigrig hedder sletten,
hvor mødes til slag
Surt og de smukke guder.
Mange hundrede kilometer
måler den på hver led.
For dem er sletten sat.⁴⁹

52

Da siger Gangleri: „Hvad bliver der så tilbage, når himlen og jorden og hele verden er brændt og alle guderne og alle einherjer og hele menneskeslægten er døde? I har jo sagt, at ethvert menneske skal leve i en eller anden verden til alle tider.“

Så taler Tredje: „Til den tid er der mange gode opholdssteder og mange dårlige. Det bedste sted at være er da Gimle i himlen, og i den hal, som hedder Brimir, er der rigeligt at drikke til dem, der finder behag i det. Den

48 Tor.

49 Fra *Vaftrudnirsmål*.

ligger også i himlen. Den hal, som ligger på Nidafjeldene, er også god og bygget af det røde guld. Den hedder Sindri. I disse haller skal der bo gode og retskafne mennesker. På Nastrandir er der en stor og ond hal, og døren vender mod nord. Den er også helt sammenflettet af slangerygge som et pilefletthus, og alle slangehovederne vender ind i huset og spyr gift, så der løber giftfloder gennem salen, og menedere og mordere vader i de floder, som det fortælles her:

En hal ved jeg der står
fjernt fra solen
på Nastrønd.
Mod nord vender døren.
Giftdråber falder
ind gennem lyren.
Det er en hal snoet
af slangerygge.
Der skal vade
i stride strømme
meneders mennesker
og fredløse mordere.

Men i Hvergelmir er der værst:

Der piner Nidhøgg
de dødes lig.⁵⁰

53

Så siger Gangleri: „Vil der da leve nogen guder? Og er der så nogen jord eller himmel?“

Høj siger: „Da stiger jorden op af havet, og da er den grøn og dejlig. Da vokser markerne usåede. Vidar og Vali lever, så havet og Surts flamme har ikke skadet dem, og de bor dér på Idasletten, hvor Asgård tidligere lå. Og da kommer Tors sønner, Modi og Magni, og de har Mjølmir. Derefter kommer Balder og Høder fra Hel. Da sætter alle sig sammen og snakker med hinanden og mindes deres mystiske visdom og taler om tidligere ti-

50 Fra *Völvens spådom*.

ders begivenheder, om Midgårdsslangen og om Fenrisulven. Da finder de i græsset de guldbrikker, som aserne havde ejet. Sådan fortælles det:

Vidar og Vali
vil bo i gudernes helligdom,
når Surtflammen sortner.
Modi og Magni
Mjøltnir skal have
fra valens Vingnir.⁵¹

Og et sted, der hedder Hoddmimirs skovhøj, gemmer to mennesker sig i Surts flamme. De hedder Lif og Leiftrasir, og morgenduggen er deres mad. Og fra disse mennesker nedstammer der så stor en slægt, at hele verden bliver befolket. Sådan som det her fortælles:

Lif og Leiftrasir
lever i skjul
i Hoddmimirs skovhøj.
Morgenduggen
som mad de har,
og derfra slægter stammer.⁵²

Og en anden ting, du vil finde overraskende, er, at solen har avlet en datter, som ikke er mindre smuk end den selv, og den vil følge sin mors veje, som det her fortælles:

Alfrødul føder
en datter køn,
inden Fenrir fanger den.
Hun skal gå,
når guderne dør,
møen, moders vej.⁵³

Men hvis du nu kan spørge længere frem i tiden, så ved jeg ikke, hvor du kan have det fra, for jeg har ikke hørt noget menneske fortælle tidens gang længere frem. Og brug nu, hvad du har lært.“

51 Fra *Vaftrudnismål*.

52 Fra *Vaftrudnismål*.

53 Fra *Vaftrudnismål*.

Dernæst hørte Gangleri nogle store brag alle vegne omkring sig og så sig til siden. Og da han ser sig bedre omkring, står han ude på en flad slette og ser nu ingen hal og ingen befæstning. Så går han sin vej og kommer hjem til sit rige og fortæller om de begivenheder, han har set og hørt. Og efter ham blev disse fortællinger fortalt fra det ene menneske til det andet.

Men aserne satte sig da sammen for at tale og drøfte situationen og gennemgå alle disse fortællinger, som han fik fortalt, og give de samme navne, som tidligere er nævnt, til de mennesker og steder, som var der, for at mennesker, når der var gået lang tid, ikke skulle tvivle på, at alle var de samme, de aser, der nu er blevet fortalt om, og de, som da blev givet de samme navne. Der blev én kaldt Tor – og det er den gamle Asator, det er Agetor – og han får tillagt de bedrifter, som Tor, Hektor, udførte i Troja. Og folk mener, at tyrkerne har fortalt om Odysseus, og at de har kaldt ham Loke, for tyrkerne var hans værste fjender.